

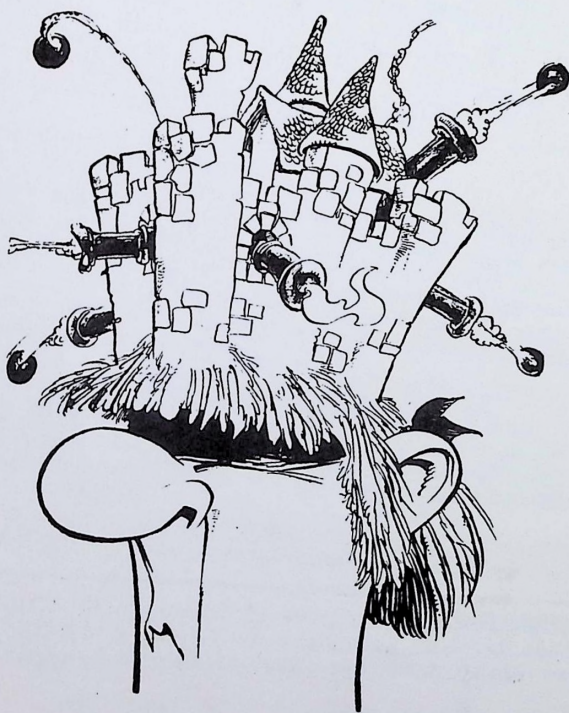
kt

Arbejder
Politik og Liv

9

februar 1986

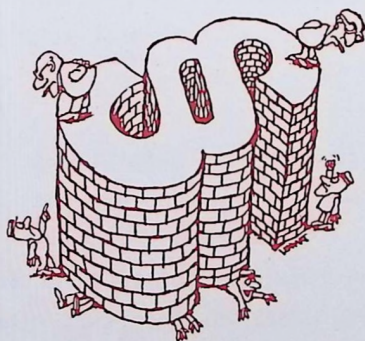
Viden er magt!

Om KAP's uddannelsespolitik.

Kommunistisk Tidsskrift - udgivet af KAP

"VIDEN ER MAGT" - både nu under kapitalismen og i det fremtidige socialistiske samfund! Det er i dag nødvendigt med indsigtsgivende uddannelser som forudsætning for, at arbejderklassen kan øve indflydelse på samfundsudviklingen - lige som et højt uddannelsesniveau er en forudsætning for et reelt demokrati under socialismen. Derfor er kampen om uddannelsernes indhold og for alles ret til uddannelse helt central både for de studerendes og de færdiguddannedes faglige organisationer.

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

3260882561

Forlaget KT
ISSN 01051903

15,-kr.

Forsidetegning ved "M", norsk KLASSEKAMPEN.

Kommunistisk Tidsskrift udgives af Kommunistisk Arbejderparti,
Stuðiestræde 24, 1455 København K. Telefon 01-152133.

Redaktion: Philip Arctander (ansv.), Kari Sønsthagen og et
udvalg.

Sats og tryk: Forlaget KT.

Pris i løssalg: 15,- kr.

Du kan få de kommende 4 numre tilsendt portofrit ved at
indsætte 60 kr. på giro 7 089465,

Forlaget KT, Stuðiestræde 24, 1455 K.

Indledning.

I DETTE NUMMER af Kommunistisk Tidsskrift fremlægges nogle principper og holdninger, som KAP mener bør præge de uddannelses-søgendes kamp. Hovedvægten er lagt på de mere principielle overvejelser fremfor på en konkret gennemgang af situationen på uddannelsesområdet, idet vi herved forsøger at komme rundt om nogle af de uenigheder, der har været væsentlige i studenterbevægelsen de seneste år.

Når dette er sagt, skal det nævnes, at vi med artiklernes konkrete eksempler kun har forholdt os til de videregående uddannelser. Alligevel er meget af indholdet så generelt, at det må betragtes som studenterpolitiske principper, der er gældende for hele uddannelsesområdet.

"VIDEN ER MAGT" - både nu under kapitalismen og i det fremtidige socialistiske samfund! Det er i dag nødvendigt med indsigtsgivende uddannelser som forudsætning for, at arbejderklassen kan øve indflydelse på samfundsudviklingen - lige som et højt uddannelsesniveau er en forudsætning for et reelt demokrati under socialismen. Derfor er kampen om uddannelsernes indhold og for alles ret til uddannelse helt central både for de studerendes og de færdiguddannedes faglige organisationer.

DE FØLGENDE ARTIKLER er skrevet som en helhed og udgør vores aktuelle bud på en studenterpolitik i et socialistisk perspektiv. Der er på ingen måde tale om en "hug-og-stik-fast" politik, og stadig mange områder trænger til at blive videreudviklet gennem fortsatte diskussioner.

Vi har forsøgt at udforme artiklerne, så de henvender sig til interesserede såvel i som uden for KAP.

God diskussionlyst!

Dette nummer af KT er udarbejdet af:

Bente Hansen
Kirsten Hvenegaard-Lassen
Torben Madsen

Frank Bringstrup
Lisbeth Andersen
Vibe Ødegaard

Indhold:

Indledning.....	side 3
Studerterbevægelsens aktuelle situation.....	5
Er kampen for socialisme studenternes kamp?.....	9
Stat og regering.....	14
Hvad vil vi med uddannelse?.....	20
Uddannelsesplanlægning og krisepolitik.....	25
Perspektiver i fagkritikken.....	32
Mennesket kan ikke leve af brød alene (..men det hjælper!)..	36
Kampen mod imperialismen - for freden.....	43
Organisering af de studerende.....	48

Studerterbevægelsens aktuelle situation.

De samfundsforandrende kræfter står svagt i 80'ernes Danmark. Først og fremmest handler det om, at krisepolitikken gradvist er blevet skærpet - men afgørende er desuden den omsiggribende højredrejning, der på venstrefløjen blandt andet giver sig udtryk i en stigende grad af appelleren til Socialdemokratiet.

Også studenterbevægelsen er trængt i defensiven. Men styrkeforholdet er ikke statisk, og i dag gælder det især om at udvikle de kollektive arbejdsformer - så troen på, at det nytter at kæmpe, kan fastholdes!

Studerterbevægelsen er i defensiven, de stats- og privatkapitalistiske kræfter står stærkt, og vi må satse på andre arbejdsformer, andre prioriteringer i arbejdet - hørt det før? Ja, til bevidstløshed!

Når vi snakker om studenterbevægelsen, er det ikke bare Studenterterrådene og Danske Studerendes Fællesråd (DSF), men studenterne som sådan. De studerende har aldrig bredt set været progressive, men der har været en politisk formuleret del af studenterne, der har kæmpet for øget medbestemmelse, bredere studier og mere kritik af de etablerede fagtraditioner. Krav, der i et vist omfang blev realiseret sidst i 60'erne og først i 70'erne, hvor den progressive studenterbevægelse var i offensiven. Denne studenterbevægelse blomstrede op sammen med andre antikapitalistiske bevægelser, der alle kunne

ride på det økonomiske opsving og den deraf følgende udvidelse af den offentlige sektor.

Studerterbevægelsen har altid og vil altid være en del af de bevægelser, der rører sig i samfundet. Når vi i dag taler om, at studenterbevægelsen er i defensiven, handler det derfor ikke bare om, at den organiserede del - Studenterterrådene og DSF - griber tingene forkert an, hænger fast i gamle arbejdsformer eller vurderer mulighederne for at sejre for negativt. Det handler om, at de samfundsforandrende kræfter generelt står svagt.

En stadigt mere omsiggribende statslig styring, koblet med kapitalismens økonomiske krise, har betydet, at kampe på delpunkter hurtigt udvikler sig til at blive konfrontationer med større dele af det kapitalistiske system. Det er så godt som umuligt at forestille sig konflikter rettet mod

en enkelt arbejdsgiver. Arbejdsgiverforeningen og/eller staten vil næsten altid blive inddraget, fordi selv mindre kampe er en trussel mod den samlede økonomiske politik.

På uddannelsesområdet kan vi se, hvordan den statslige uddannelsespolitik i stadig højere grad understøttes af og understøtter den statslige krisepolitik. Udgifterne til uddannelsessystemet reduceres mest muligt, samtidig med at uddannelsesplanlægningen ensidigt søger at imødekomme umiddelbare behov i det private erhvervsliv. Ved hjælp af øget styring af uddannelsesvalget og omstruktureringer af uddannelsernes indhold og struktur er det hensigten at sikre en mere fleksibel kandidatproduktion, der kan tilfredsstille den planløse kapitalismes omskiftelige krav til arbejdskraft.

Reformistiske traditioner.

Der er naturligvis mange grunde til studenterbevægelsens defensiv, og vi skal ikke her komme med en større historisk analyse, blot berøre nogle af hovedårsagerne. Reformistiske tanker og grundholdninger har et solidt fodfæste i den danske arbejderklasse, og Socialdemokratiet har - som eksponent for reformismen - lullet arbejderklassen og de progressive kræfter ind i en tro på, at man kan nå sine mål inden for det kapitalistiske systems rammer, gennem tilpasninger, mindre men kontinuerlige forandringer og dialog med kapitalen.

I mange faglige organisationer - særlig dem med socialdemo-

kratisk dominans - er demokratiet effektivt blevet undertrykt, og store dele af fagbevægelsen er stivnet i en stiltiende accept af statslige indgreb og krisepolitik. Det kan derfor heller ikke undre, at bevidstheden om at organisere sig for at kæmpe for sine egne interesser er smuldrende.

Den store udbredelse af reformistisk tankegang er en væsentlig baggrund for, at krisepolitikken kan gennemføres uhindret - og fortsat skærpes uden at møde en samlet modstand. Naturligvis er også de studerende påvirket af troen på tilpasning og krisepolitikens nødvendighed, hvilket blandt andet viser sig ved at færre reagerer mod den aktuelle uddannelsesplanlægning, som er baseret på tvivlsomme - politiske - jobprognoser.

Højredrejning og afmatning.

Der snakkes meget om højredrejning i dag, ofte uden at det nærmere defineres, hvad man egentlig forstår ved begrebet. Når DKP (KOMM.S.) taler om højredrejning, handler det om, at regeringen er borgerlig, og svaret bliver det enkle "brug kræfterne på at vælte regeringen". Det samme gør sig stort set gældende for SF, der ihærdigt presser på for at komme ind i "arbejderflertallets" varme. I VS er vurderingerne imidlertid mere spredte. Dele af VS fokuserer på de parlamentariske styrkeforhold, mens andre dele også taler om højredrejning blandt de traditionelt progressive grupper.

Når KAP mener, at der er foregået og stadig foregår en høj-

redregning, betragter vi ikke statsministerens "partibog" som det afgørende, men højst som et symptom. I stedet for at indrette det politiske arbejde på kampagner mod Schlüter (vi ved jo, at alternativet er socialdemokratisk krisepolitik!), må kræfterne bruges i et forsøg på at vende det bevidsthedsmæssige højreskred, der ellers hurtigt kan udviske enhver opfattelse af, at samfundsudviklingen afhænger af klassekamp.

Det konkrete udtryk for denne ændrede bevidsthed er, at den socialdemokratiske samarbejds- og tilpasningsideologi er slået bredt igennem, ikke bare i fagbevægelsen, men også blandt andre undertrykte og proletariserede grupper og ikke mindst i den organiserede venstrefløj. Højredrejningen viser sig i en stigende appeleren til Socialdemokratiet - SF har kastet alle holdninger om indkomst- og sikkerhedspolitik overbord, mens VS mere og mere klart markerer, at partiet vil være sikkerhedsnet for et "arbejderflertal" med Socialdemokratiet i spidsen.

Over for den generelle accept af forringelser på snart alle områder kommer venstrefløjens magtesløshed og handlingslammelse til udtryk ved manglende solidaritet og en "det-nytter-ikke"-holdning. Tendenserne til at flygte fra arbejdet med større samfundsmæssige problemer og kun gribe fat i overfladefænomener og enkeltsager er stigende. I fredsbevægelserne for eksempel er man i fuld gang med at forlade det politiske perspektiv, hvor imperialismen kritiseres som drivkraft bag oprustningen, til fordel for en apolitisk indsnævring,

der samler alle om kun en afvisning af nye våbentyper og frygten for atomkrig.

Højredrejningen er blevet til afmatning og manglende opslutning også i studenterbevægelsen og studenterorganisationerne. Det fagkritiske studiearbejde er i dag oftest en kritik af fragmentariske delområder, der ikke kædes sammen med en kritik af det kapitalistiske system.

Det reformpolitiske arbejde foregår i stadig højere grad løsrevet fra bredere studenterpolitiske aktiviteter, og færre stiller spørgsmål ved de økonomiske eller indholdsmæssige rammer. Endelig er den internationale solidaritet, som tidligere kendetegnede studenterbevægelsen, efterhånden afløst af et manglende antiimperialistisk engagement.

Individualisering og arbejdsløshed.

De studerende står i dag, som andre grupper, i en presset situation. Den urimelige økonomi, som uddannelsessøgende tvinges til at leve under, har svækket opfattelsen af, "at man er studerende", og de fleste er nødt til at søge individuelle løsninger - ofte som løntrykkere på arbejdsmarkedet.

Som nævnt har den reformistiske samarbejdspolitik ødelagt traditionerne for kollektivitet og solidarisk kamp, ligesom venstrefløjens ikke har formået at organisere nye proteststrømninger (å lå BZerne). I stedet er kravene til et helt og sammenhængende liv kanaliseret over i forsøg på individuel opstigning og tilpasning på det etableredes præmisser. Denne tendens bliver stadig mere tydelig i takt med nedprioriteringen af hele den offentlige sektor, som betyder, at næsten alle studerende kan ane en fremtid uden sikre jobmuligheder. Reaktionen for mange har - forståeligt nok - været individualiserede studieforløb og tilpasning til de krav, der tilsyneladende stilles i kampen om en fast stilling.

Gør noget ved styrkeforholdet!

Studerterne er i dag pressede på alle fronter. De dårlige sociale forhold, ringe studievilkår og manglende jobudsigter har skabt grundlaget for en individualisering, som underbygges af en øget propaganda fra borgerligt hold. Og stadige nedskæringer og omstruktureringer i uddannelses-

sektoren udsulter snart ét, snart andre områder med fare for, at studerende på forskellige uddannelsessteder spilles ud mod hinanden.

Derfor er det ikke underligt, at studenterorganisationerne kun har få aktive og ikke sprudler af modstand mod de fortsatte forringelser. Men defensiven har desværre også ført til en udbredt opgivenhed - eller tilpasning til de krav om uddannelsesændringer, som presses ned fra oven. Og hvor er perspektivet i det studenterpolitiske arbejde, hvis bevægelsen ikke mere tør kæmpe for sine egne krav?

Set fra et progressivt synspunkt er det aktuelle styrkeforhold elendigt. Socialdemokratiske og andre borgerlige kræfter bag krisepolitikken har været stærke nok til at dæmme op for den spredte, aktive modstand. Styrkeforholdet skal tages med i vurderingen af studenterbevægelsens muligheder for at slå igennem med bestemte krav - men det må aldrig blive til en besværgelse, der ubevidst kommer til at understøtte opgivenessen!

Det givne styrkeforhold er ikke statisk og ændres kun ved, at studenterbevægelsen forsvarer sig mod overgrebene. At tilbagevise et overgreb, eller vinde mindre sejre, er et led i at vende styrkeforholdet - både fordi det giver et bedre udgangspunkt for de fremtidige kampe, og fordi det kan fastholde troen på, at det nytter at kæmpe for sine krav.

Med ændrede samfundsmæssige betingelser må også studenterbevægelsens arbejdsformer være anderledes, end de var i midten af '70'erne. Studenterrådene må

glatte rynkerne ud, se virkeligheden i øjnene og forsøge at prioritere kræfterne på de mest afgørende områder. Kampagnen mod banklånene og forårets nedskæringsaktiviteter er tegn på, at studenterbevægelsen stadig kan markere sig. Ethvert sådant kim til modstand må støttes organisatorisk og politisk gennem en politisering af det umiddelbare problem. For uanset om det drejer sig om banklån, nedskæringer eller forringende uddannelsesændringer udspringer alle disse overgreb af en sammenflettet krise- og uddannelsespolitik.

I dag gælder det mere end nogensinde om at styrke de kollektive arbejdsformer, som forsøgene med banklånskampagnen og studen-

tertræfdiskussionerne har været eksempler på. Der må i stadig højere grad arbejdes med at fastholde bevidstheden om og troen på, at vi er en samlet bevægelse, der trækker i samme retning. Og denne bevidsthed må igen præge det daglige studenterpolitiske arbejde. Den landsomfattende høring om styrelsesloven såvel i '81 som i '83 viste, at der trods alle problemer fortsat eksisterer en samlet studenterorganisering. Faktisk lykkedes det begge gange, at få de styrende organer på alle højere læreanstalter til at afvise ændringer af en fungerende styrelseslov, hvilket i sig selv var en kraftig manifestation - også selv om den kun ytrede sig på papiret!

■ ■ ■

Er kampen for socialisme studenternes kamp?

For at bestemme hvilke grupper, der har interesse i socialismen, må man tage udgangspunkt i en objektiv analyse af klassetilhørsforholdet. Det afgørende er her udbytningen og ikke det konkrete indhold i arbejdsfunktionen.

Gennem de senere år er der sket en omfattende proletarisering af akademikere, og i dag tilhører langt den overvejende del arbejderklassen. Som kommende akademikere har denne udvikling også betydning for de studerendes klasse-mæssige placering.

Når KAP lægger en strategi for studenterorganisationernes arbejde er socialismen perspektivet. Hvad forstår vi så ved begrebet socialisme?

I modsætning til kapitalismen er socialismen kendetegnet ved, at det flertal, der udfører arbejdet i samfundet også råder over produktionsmidlerne, hvorved

der produceres i **helhedens** interesse. En forudsætning herfor er, at produktionen organiseres, så grundlaget for et mindretals udbytning af flertallet fjernes. Produktionen må organiseres anderledes end under kapitalismen, og arbejderklassen skal have råderet over produktionsmidlerne gennem indførelsen af et egentligt demokrati.

Men socialismen kan ikke alene sikres ved at grundlaget for udbytningen af flertallet fjernes. Der vil dels være en kamp for at undgå, at et nyt borger-skab udskilles, som det er set i lande, der i dag påstår, de har socialisme. Og dels en kamp for at nedbryde modsætningerne mellem individet og helheden. Under kapitalismen vil arbejderklassens kamp for bedre levevilkår (højere løn, bedre offentlige ydelser etc.) oftest have karakter af individuelle forbedringer. Men i det socialistiske samfund kan disse individuelle krav komme i modsætning til helhedens interesser og prioriteringer - f.eks. omkring transportformen (privatbilisme kontra kollektiv trafik). Det vil sige den modsætning, der under kapitalismen er mellem kapitalens og arbejderklassens behov.

Arbejderklassen erobrer magten gennem den socialistiske revolution, og magten kan kun beholdes gennem en fortsættelse af klassekampen - i en kamp mellem socialismens kapitalistiske og kommunistiske elementer.

Socialismen er således et overgangssamfund, der løbende ændres fra de kapitalistiske forhold, som det bygger på, og henimod kommunismen som følge af udviklingen af de socialistiske

produktionsforhold. Når man skal vurdere, hvilke grupper, der strategisk set har interesse i socialismen, mener KAP, at der må tages udgangspunkt i et **objektivt** klassebegreb; det vil sige i hvem der i dag har råderetten over produktionsmidlerne og har interesse i at bevare denne, og hvem der i dag udbyttes. Dette betyder, at arbejdsfunktioner og ændringer heraf ikke bliver omdrejningspunktet - de fleste af de arbejdsfunktioner, vi kender nu vil være ændret allerede i det før-revolutionære kapitalistiske samfund, og alle funktioner vil løbende undergå ændringer i det socialistiske overgangssamfund.

Kampen om produktionen.

Under kapitalismen bliver produktionen stadigt mere specialiseret, - ikke kun inden for den enkelte virksomhed, men også som en arbejdsdeling mellem virksomheder, brancher og endda mellem lande. Der sker en fortsat udvikling af produktivkræfterne (såvel produktionsmidlerne/redskaberne i produktionen, som menneskene der via produktionserfaring og færdigheder gennemfører produktionen). Udviklingen af produktivkræfterne gør den samlede produktionsproces mere kompleks og mere specialiseret, hvorved de enkelte dele af produktionen bliver gensidigt mere afhængige - produktionen bliver med andre ord stadig mere samfundsmæssiggjort. Samtidig hermed bliver ejerforholdet til produktionsmidlerne koncentreret: færre kommer til at eje mere.

Kapitalismen **hæmmer** produktivkraftudviklingen, dels ved en

enorm spildproduktion (militærindustrien, EFs overskudslagre og lignende) og dels ved at store dele af den vigtigste produktivkraft, mennesket, er lagt brak gennem arbejdsløshed eller arbejdsskader (f.eks. på grund af brugen af sundhedsskadelige stoffer).

Et andet eksempel er forureningen: For den enkelte kapital kan det på kort sigt betale sig at forurene, men på langt sigt ødelægger forureningen af luft, hav og land det grundlag for produktionen, som kapitalen selv er afhængig af.

Klassekampen er derfor allerede i dag en kamp om produktionen for udviklingen af produktivkræfterne, og det er i de objektive interesser i denne kamp, klassebegrebet må tage sit afsæt.

Nye gruppers proletarisering.

Udviklingen i produktivkræfterne øger kravene til lønarbejdernes kvalifikationer, hvilket dels devaluerer nogle kvalifikationer og dels gør nogle overflødige. Tidligere indtog de forholdsvis få højtuddannede privilegerede stillinger, hvormed oftest fulgte kontrol over produktionsmidlerne. Men udviklingen i produktivkræfterne, de sidste 15-20 års vækst i den offentlige sektor, og det heraf afledte behov for højt kvalificeret arbejdskraft, har betydet en eksplosiv vækst i antallet af højtuddannede. Højtuddannede som i dag fortrinsvis har stillinger på lavere niveau, og uden kontrol med produktionsmidlerne.

Udviklingen af den nye teknologi medfører desuden, at det er en stadig mindre gruppe af akade-

mikere, der overhovedet er i stand til at forstå den stadigt mere specialiserede teknik, og det efterhånden meget komplekse samfund. Det større udbud af højtuddannet arbejdskraft har både presset lønnen ned, så den - ligesom for de mere "traditionelle" lønarbejdergrupper svinger omkring arbejdskraftens værdi (det vil sige summen af de investeringer, der er foretaget i denne), og har samtidig medført en stigende akademiker-arbejdsløshed. Det giver derfor i dag ingen mening at se det voksende antal akademikere som en selvstændig klasse eller lag.

Visse højtuddannede sidder dog fortsat i stillinger, hvor de reelt disponerer over produktionsmidlerne, og i kraft af deres lønniveau deltager i udbytningen af arbejderklassen. Denne gruppe af akademikere tilhører fortsat borgerskabet.

Konklusionen på akademikernes klassetilhørsforhold er således, at størsteparten tilhører arbejderklassen i kraft af deres underordnede stilling i produktionsapparatet, mens en stadig mindre del i kraft af kontrol og/eller lønniveau tilhører borgerskabet.

Hvad så med studenterne?

Vi har ovenfor talt om mennesker, som er i arbejde eller er arbejdsløse - men hvad så med de studerende, som er under kvalificering og som endnu ikke er begyndt at sælge deres arbejdskraft?

Arbejderklassen er en historisk og samfundsmæssig helhed som ikke kan splittes op i arbejdende

og ikke-arbejdende. Arbejderne står i perioder af deres liv uden for produktionen, fordi de som børn, pensionister, arbejdsløse eller studerende ikke **aktuelt** sælger deres arbejdskraft. De ændrer ikke af den grund klasse-tilhørsforhold.

Under uddannelsen har de studerende ringe levevilkår - og naturligtvis ingen råderet over produktionsmidlerne, ligesom de fremover, som færdiguddannede akademikere for hovedpartens vedkommende vil tilhøre arbejderklassen. Derfor må også langt den overvejende del af de studerende betragtes som del af arbejderklassen. Borgerskabets børn, som under studiet forsørges af deres forældre, deltager indirekte i udbytningen af arbejderklassen og tilhører dermed borgerskabet. Klaseskift som følge af uddannelse **forekommer** - begge veje: Børn af borgerskabet kan ende som lønarbejdere og børn af arbejderklassen kan kvalificere sig til funktioner, som placerer dem i borgerskabet. Men - borgerskabets stadig mere begrænsede størrelse set over for det voksende antal af proletariserede akademikere betyder, at dette klaseskift berører en svindende lille del af de studerende.

Er arbejderklassen kun kerneproletariatet?

Fra kredse i og omkring VS placeres de studerende og akademikere i et modsætningsforhold til arbejderklassen. Dette begrundes med, at deres erhvervsfunktioner er systembevarende, og deres kvalifikationer vil blive overflødige efter en socialistisk revolu-

tion, hvorfor denne gruppe har interesse i at opretholde kapitalistiske produktionsforhold. Det er arbejdsfunktionerne og disses indhold, som bliver centrale. Alligevel benægter VS ikke, at akademikergruppen har undergået en proletarisering som betyder, at den materielt ikke er meget bedre stillet end de "rigtige" arbejdere. VS's konklusion bliver, at akademikere og studerende ikke ligefrem tilhører borgerskabet, men på den anden side heller ikke har objektive interesser i socialismen. Istedet placeres de som et mellemlag uden for de to hovedklasser, og kan gennem personlig politisk stillingtagen "vælge side" i denne dobbelthet, og herigennem solidarisere sig med arbejderklassen.

'Det subjektive valg' er en nødvendighed, mener VS.

"Mellemlagsteorien" lægger altså subjektive og ideologiske kriterier til grund for definitionen af klasserne, hvorved drivkraften i kampen for socialismen ikke længere bliver en

kamp om produktionen, men i lige så høj grad en ideologisk kamp.

Betragtningen om, at nogle grupper er mere med til at opretholde det kapitalistiske system end andre, forekommer absurd, når den går hånd i hånd med betragtninger om den stadigt voksende samfundsmæssiggørelse og dermed stadigt større indbyrdes afhængighed mellem de enkelte dele inden for produktion og reproduktion. Desuden betyder udviklingen i den kapitalistiske produktionsmåde, at VS's mellemlag omfangsmæssigt er i vækst, mens "kerneproletariatet" bliver stadigt mindre. Hvis kun den "rigtige" og reducerede arbejderklasse har objektive interesser i socialismen, hvorimod mellemlaget kun indgår i denne kamp af ideologiske grunde, er der så overhovedet noget perspektiv i en kamp for socialisme? Eller - lidt plat - når opretholdelsen af kapitalismen via produktivkraftudviklingen gradvist bliver en objektiv interesse for flertallet, er det så ikke mest demokratisk at kæmpe for en fastholdelse af denne?

De subjektive ideologiske forhold er ikke uvæsentlige, men de er underordnet den materialistiske bestemmelse af klasserelationerne.

Klasseanalysen skal være et brugbart redskab - også i dag.

Den objektive klasseanalyse foretager den primære grovsortering mellem udbytter og udbyttet - og anviser dermed hvem, der har interesser i henholdsvis afskaffelse og opretholdelse af de kapitalistiske produktionsforhold. Den er endvidere det overordnede

grundlag for strategien, og hvem der er og kan blive alliancepartener i kampen for socialisme.

Inden for arbejderklassen eksisterer en lang række underordnede modsætninger, som bl.a. binder i den enkelte arbejders bevidsthed og placering inden for produktionen.

KAPs objektive klasseanalyse omhandler ikke de studerendes eller de færdiguddannedes bevidsthed. Derfor er det vigtigt at understrege, at selv om klassetilhørsforholdet ikke betemmes af, hvilken type arbejde man har (om det f. eks. er "håndens eller åndens"), så har arbejdets art en stor indflydelse på arbejderens bevidsthed og forståelse af egen placering inden for de samfundsmæssige modsætninger. Mange lønarbejdere har jobs, som indebærer en formidling af den borgerlige ideologi (det gælder f.eks. folkeskolelærere). Denne funktion har naturligvis indflydelse på den pågældendes bevidsthed. Ligesom klassebevidstheden blandt de nye dele af arbejderklassen - f.eks. akademikerne - er ringe, netop fordi de er nyproletariserede og dermed har ringe kamperfaringer.

De subjektive forhold har betydning for lagdelingen inden for arbejderklassen, og de har historisk været og er stadig årsag til modsætninger inden for arbejderklassen - modsætninger som borgerskabet udnytter. Disse modsætninger og opsplitninger inden for arbejderklassen ses blandt andet mellem unge og gamle, mellem danske arbejdere og indvandrede arbejdere, mellem industri- og kontorarbejdere, mellem tjenestemænd og overenskomstansatte, mellem faglærte og ufaglærte, mellem

intellektuelle og arbejdere med overvejende manuelt arbejde, og måske mest dybtgående mellem mænd og kvinder. I perioder som nu, med ringe efterspørgsel på arbejdskraft øges f.eks. den ideologiske offensiv for en kvinde-rolle i nær tilknytning til hjemmet og reproduktionen.

For at lægge en strategi for kampen for socialisme er det af-

gørende at få greb om de underliggende modsætninger inden for arbejderklassen. En del af disse modsætninger vil først kunne løses endeligt under socialismen, og vil derfor være elementer i den socialistiske klassekamp. Og endvidere vil opgøret med andre af disse modsætninger være forudsætningen for en samlet kamp for socialisme.

Stat og regering.

Danmark er et statsmonopolkapitalistisk samfund, og staten har en central placering som regulator af kapitalismen. Borgerskabet er delt i tre. Foruden det privatkapitalistiske er der udskilt to nye lag: ét bestående af statslige bureaukrater og ét, som udgøres af fagtoppen.

Reformismen står stærkt i arbejderklassen og har banet vejen for den brede accept af en stadigt mere skærpet krisepolitik, som især Socialdemokratiet har været eksponent for. Den nuværende regering er fortsat i samme spor - i takt med krisens skærpelse. Når store dele af venstrefløjen i dag samles om en 'arbejderregering', er det et udtryk for accept af reformistiske krisepolitiske løsninger!

Danmark er et højtudviklet, kapitalistisk samfund, kendetegnet af en stærkt samfundsmæssiggjort produktion og et omfangsrigt statsapparat. At produktionen er samfundsmæssiggjort betyder, at den er opsplittet i en række enkelte men samtidig indbyrdes afhængige delprocesser. Det er netop denne afhængighed og kompleksitet i produktionen, der nødvendiggør en effektiv politisk og økonomisk regulering fra statens side af de kapitalistiske

produktionsforhold, som i deres natur er anarkisk lagt an.

Statens centrale rolle i den kapitalistiske produktion betyder endvidere, at størsteparten af de samlede samfundsmæssige værdier, der jo er skabt af arbejderklassen, kontrolleres af statsapparatet, hvad der berettiger til at betegne samfundet som statsmonopolkapitalistisk. Et af eksemplerne på den statslige administration af kapitalismen er den tiltagende indgriben i arbejds-

markedsforholdene.

Talrige gange har man været vidne til, dels hvordan der fra centralt, statsligt hold har været udstukket lønrammer, som resultatet af overenskomstforhandlingerne har skullet holde sig indenfor, dels hvordan selve overenskomstforhandlingerne er blevet afsluttet ved lovindgreb. Samtidig er der gennem tiden indført flere og flere begrænsninger for arbejderklassens strejke- og aktionsret. Fra hovedaftalens indgåelse i 1899, og med arbejdsrettens oprettelse har der været lagt snævre rammer for al faglig kamp, som yderligere er blevet forstærket af bl.a. kriminaliseringen af strejkevåbenet for tjenestemænd, de senere års forbud mod fysiske blokader og indgåelse af eksklusivaftaler.

Den statslige administration af kapitalismen har tillige udmøntet sig i en overtagelse af stort set alle opgaver i forbindelse med arbejdskraftens reproduktion: opdragelse, uddannelse og undervisning, social- og sundhedsvæsenet, kulturelle aktiviteter (sport, fritid, kunst). På den ene side er der tale om resultater af arbejderklassens kampe for en kollektivt højere levestandard (reproduktionsniveau). På den anden side er den offentlige varetagelse af reproduktionen, og det relativt høje niveau, den har, også medvirkende til at sikre kapitalismens fortsatte eksistens. Sund og veluddannet arbejdskraft er både produktiv og tilfreds arbejdskraft, samtidig med at det røgslør, der ligger over den kapitalistiske udbyttingsform forstærkes yderligere. Staten kommer nemlig til at fremstå som en "neutral" størrelse,

der skal varetage vores allesammens interesser, og som også - "i det omfang, der er råd til det" - sørger for, at arbejderklassen får de bedst mulige vilkår. Det træder således i baggrunden, at statens funktion fremfor alt er at sikre, at kapitalismen som samlet system fortsat består; nogle gange er den endog nødt til at gribe ind over for enkeltkapitaler, hvis den kapitalistiske helheds interesser er truet (f.eks. i miljøspørgsmål).

Langt over halvdelen af arbejderklassens lønninger går i form af skatter og afgifter til reproduktionssfæren, men alligevel er dette område ikke på samme måde som overenskomsterne et kampfelt. Forringelser i den offentlige service accepteres langt hen ad vejen under henvisning til den økonomiske krise, hvad der næppe ville være tilfældet ved en lønnedgang i kroner og ører. Desuden opfattes reproduktionssfæren af de fleste som et individuelt problem, som der derfor ikke stilles kollektive krav til. I forlængelse heraf er der faktisk mange, som hopper på de borgerlige partiers ordgejl om et "opgør med gratisprincippet".

Man kan sige, at der mellem stats- og privatkapital eksisterer en vis arbejdsdeling til begge parter generelle tilfredshed: Statskapitalen tager sig af de reproduktive funktioner, privatkapitalen af den direkte produktion. Det er også i dette lys, at den borgerlige regerings megen snak - og noget mindre handling - om privatisering skal ses. For, lige med undtagelse af Fremskridtspartiet, er der ingen, som ønsker eller har interesse i at

rette et afgørende slag mod den offentlige sektor, hvis varetagelse af reproduktionen netop er forudsætningen for produktionens nuværende, højtudviklede niveau.

Fraktioner i borgerskabet.

I det foregående er der flere gange skelnet mellem 'stats'- og 'privatkapital', men hvem er egentlig borgerskabet i dagens Danmark? At der eksisterer et privatkapitalistisk borgerskab behøver nok ikke nærmere forklaring end, at det i kraft af den monopolistiske udvikling i dag snarere består af aktionærer og fondsbestyrelsesmedlemmer end af gemmeldags fabrikanter og godsejere. Imidlertid har statens mere og mere integrerede rolle i den kapitalistiske produktion resulteret i fremvæksten af to nye lag inden for borgerskabet: det statslige og det fagbureaukratiske.

Det statslige borgerskab udgøres af topfolk inden for statsadministrationen, som her disponerer over de værdier, der er skabt af arbejderklassen. Disse topfolk ejer ganske vist ikke de offentlige produktionsmidler i ordets egentligste forstand, men har til gengæld en udstrakt politisk dispositionsret herover, samtidig med at de modtager en løn, der ligger over arbejdskraftens værdi. Langt størsteparten af dette statsbureaukrati rekrutteres fra Socialdemokratiet og er et produkt af dets historiske position som statsbærende parti - administrator af kapitalismen.

Socialdemokratiet har igennem sine mange år som regeringsparti

og via den reformistiske strategi formået at forene arbejderklassens krav om reformer med ønsket om at fastholde og udvide egne magtpositioner, og resultatet har været statsliggørelsen af flere og flere områder primært inden for reproduktionssfæren.

Det fagbureaukratiske lag er historisk set udskilt af den reformistiske arbejderbevægelse, fordi administrationen af overenskomster og andre aftaler med arbejdsgiverne efterhånden stillede krav om en særlig gruppe af professionelle. Ligesom det statslige borgerskab modtager også de faglige topledere en løn, der overstiger deres arbejdskrafts værdi, samtidig med at de disponerer over de enorme værdier, som arbejderklassen har deponeret i pensionskasser, fonde og fagforeningsformuer. Det faglige borgerskab lever så at sige af at administrere modsætningen mellem arbejdere og arbejdsgivere, som den udmøntes i overenskomsten og andre aftaler, og er hermed helt centralt for kapitalismens opretholdelse. Kravet om indførelse af ØD er fagtoppens længeresigtede strategi for at styrke sin egen økonomiske og politiske magtposition. Derfor er det for dem altafgørende med centrale fonde, da de sikrer dem størst mulig indflydelse.

At det faglige borgerskab ikke har nogen interesse i at bryde med kapitalismen demonstreres gang på gang i accepten af indkomstpolitiske diktater, minus overenskomster og lovindgreb af anden art (f.eks. dagpengeindgrebet). Karakteristisk er det også, at de faglige topledere for troværdighedens skyld ofte spiller ud med overbudskrav (f.eks. 35

timers-kravet som ved de seneste overenskomstforhandlinger) for øjeblikkeligt - uden kamp eller diskussion blandt medlemmerne - at give køb på dem. Krav om større ATP-bidrag ved overenskomstforhandlingerne og den evindelige sætten ØD på dagsordenen er yderligere eksempler på, hvordan det faglige borgerskab søger at tilgodese sine egne politiske og økonomiske interesser fremfor medlemmernes.

Det fagbureaukratiske og det statslige lag af borgerskabet fungerer begge som administratører af kapitalismen og har strategisk de samme interesser i dens fortsatte beståen.

Krisepolitikken og den reformistiske strategi.

Hvilken betydning har borgerskabets tredeling for den politik, som føres i den nuværende krisesituation? Den aktuelle, økonomiske krise er en overproduktionskrise, som dybest set skyldes, at de kapitalistiske produktionsforhold er anarkiske, og at ingen nok så effektiv statsmagt er i stand til at regulere dem, så kapitalismen bliver uden kriser og konflikter.

På overfladen fremstår det som om, afsætningskrisen skyldes, at omkostningsniveauet er blevet for højt for kapitalisterne, varerne er blevet for dyre, og ingen kan eller vil købe dem. Filosofien bag den statslige krisepolitik er at nedbringe disse omkostninger, og det vil konkret sige arbejderklassens lønninger, uden hensyntagen til, at disse lønninger samtidig er afsætnings-

grundlaget for de færdige produkter; en uløselig modsætning, der blot nødvendiggør fortsat indgriben.

Krisepolitikken udmøntes også i offentlige besparelser og i mere eller mindre direkte erhvervstilskud primært til eksporterhvervene. Arbejderklassen skal med andre ord både direkte via lønningsposen og indirekte gennem et forringet reproduktionsniveau betale for, at et forenet borgerskab forsøger at få kapitalismen på ret køl igen.

Men hvorfor finder arbejderklassen sig i det? Hvorfor bliver den ved at stole på, at Socialdemokratiet i virkeligheden varetager arbejderklassens interesser på trods af, at det igennem 10-15 år har været eksponent for krisepolitikken? Der er ingen tvivl om, at forklaringen ligger i den reformistiske ideologis massive udbredelse i arbejderklassen, og at den igen har sin baggrund i, at udbytningsforholdet under kapitalismen er skjult, da der tilsyneladende er tale om et kontraktligt forhold mellem frie og lige parter, arbejder og kapital-ejer.

Socialdemokratiet, der på én gang er bærer af og samtidig selv er båret frem af den reformistiske tradition, har befæstet sin stilling som skaber af velfærdsstaten. Og det er vel netop denne stilling, som er skyld i arbejderklassens næsten blinde tillid til, at socialdemokratiet grundlæggende er et arbejderparti. Derfor har partiet også kunnet opretholde illusionen om krisepolitikens nødvendighed og egen humane ("socialt afbalancerede") udgave af samme.

Den borgerlige regering - i socialdemokratiske gevandter.

I de seneste år har vi haft en åbent borgerlig regering, der i sin egen selvforståelse har stået for en radikalt anderledes politik. KAP mener dog ikke, at der overordnet set er forskel på denne regerings og Socialdemokratiets krisepolitik.

Krisepolitikken er blevet gradvist skrappe, både under tidligere socialdemokratiske regeringer og den nuværende borgerlige, da krisen - trods gentagne reguleringer og indgreb - blot er blevet uddybet og har råbt på stadig hårdere midler. Også en socialdemokratisk regering ville have været nødt til at foretage krisepolitiske opstramninger. Den borgerlige regering har med andre ord blot fortsat, hvor Socialdemokratiet slap.

I dag er det lykkedes for en borgerlig regering at "overleve" efterhånden mange krisepolitiske indgreb - indgreb som konkret er mere hårdhændede end tidligere (som f.eks. karensdag, dagpenge-reform). Hvorfor? Forklaringen er dels, at Socialdemokratiet selv har ført en stram krisepolitik og derved banet vejen for en bred accept i arbejderklassen af denne politiks nødvendighed. Dette kommer til udtryk ved Socialdemokratiets store problemer med at markere sig som et troværdigt oppositionsparti. Og dels at en åbent borgerlig regering er lidt friere stillet, fordi den ikke har behov for at legitimere sin politik over for fagbevægelsen.

Der har også været andre

forskelle på de to regeringstypers politik - hovedsageligt på det ideologiske plan. Navnlig har Venstre erklæret den socialdemokratiske "formynderstat" og "organisationstyranniet" krig, og det er kommet til udtryk blandt andet ved den megen snak om decentralisering og privatisering. Det forekommer dog ret hult, når de centraliseringsbestræbelser, man har set under socialdemokratiske regeringer, videreføres, som det f.eks. er tilfældet med indenrigsministerens fremfærd over for kommunerne.

"Arbejderregering" og illusionsmageri.

Den borgerlige regering har med sine ideologiske særtræk og lidt mere kompromisløse krisepolitik fået samlet det meste af venstrefløjen omkring kravet om en arbejderflertalsregering. Dette krav bygger på den overbevisning, at Socialdemokratiet dybest set er et arbejderparti og derfor blot skal presses til at føre en arbejderpolitik i samarbejde med venstrefløjspartierne. Men peger man på en socialdemokratisk regering, har man i realiteten også foretrukket den reformistiske classesamarbejdspolitik fremfor en usminket borgerlig politik. Og det er forkert! Man kan måske have en forventning om, at en socialdemokratisk regering vil gennemføre sin nedskæringspolitik i en lidt langsommere takt, end den vi ser nu - men det afgørende er, at grundlaget vil være uændret: Krisen skal løses på kapitalens præmisser. Ved at foretrække en socialdemokratisk regering er man

samtidig med til at nære de reformistiske illusioner om, at arbejderklassen kan opnå væsentlige reelle forbedringer inden for kapitalismens rammer. I virkeligheden viser den udbredte tillid til, at Socialdemokratiet kan presses til at "se til venstre", hvor effektivt klassesamarbejdspolitikken er slået igennem. Netop dette klassesamarbejde rummer evnen til at forene modsætningerne mellem monopolkapital, stats- og fagbureaukrati - en egenskab, der giver et parti af socialdemokratisk type de bedste betingelser for at administrere kapitalismen.

"Arbejderregeringstanken" fremføres særligt ihærdigt af SF, der i sin iver for at komme i regering med Socialdemokratiet har solgt ud på flere væsentlige punkter af sin politik. Således accepterer SF nu indkomstpolitik, hvis bare den optræder i en "socialt afbalanceret" form. SF vil strække sig langt for at komme ind i varmen - af andre omkostninger, som partiet er villig til at "betale" kan nævnes en nedtoning af NATO- og EF-kritikken, mere afdæmpede krav til ØD og mere 'tålmodighed' med hensyn til gennemførelsen af en 35 timers arbejdsuge (fuld lønkomensation i forbindelse med arbejdstidsnedsættelsen er afskrevet forlængst). Også VS har på sin sidste kongres taget et solidt skridt i den reformistiske retning ved, ligesom SF, at gøre sig til et ansvarligt parti - ansvarligt for kapitalismens fortsatte beståen og de krisepolitiske indgreb, en "arbejderregering" vil være nødt til at gennemføre.

KAP mener, at denne form for ansvarlighed svækker både ven-

strefløjen og arbejderklassens kamp. Hvis venstrefløjen accepterer dele af de kapitalistiske kriseløsningsstrategier, hvem kan så formulere en samlet opposition mod og tage initiativ til kampe over for den krisepolitik, som også en eventuel "arbejderregering" vil komme til at føre?

Kamp for kravene - uanset regeringen!

KAP vender sig mod såvel åbent borgerlig politik som mod reformistisk klassesamarbejdspolitik, lige som vi ikke finder den ene form for krisepolitik spor bedre end den anden. Formålet er det samme: genopretning af kapitalismen.

Selvom vi ikke vil foretage et valg mellem socialdemokratisk eller åbent borgerlig krisepolitik, betyder det selvfølgelig ikke, at vi vil frede den nuværende regering. En "arbejderregering" efter næste valg vil godt nok være udtryk for et beklageligt højreskred på venstrefløjen, forstærkede illusioner og manglende tro på egen handlekraft i arbejderklassen. Men situationen er en helt anden, hvis en borgerlig regering væltes på sine egne krisepolitiske indgreb af en mobiliseret arbejderklasse. Det afgørende her er ikke, at Socialdemokratiet formodentlig kommer til taburetterne, men at regeringsskiftet sker på baggrund af en gunstig ændring af styrkeforholdet. Der vil være tale om en omfattende modstand mod krisepolitikken - alene fordi selv mindre konflikter hurtigt udvikler sig til større kampe, hvor enten statsapparatet eller væsentlige

dele af monopolkapitalen er ind-
draget. Og enhver regering, der
dannes i en bølge af modstand mod
den førte krisepolitik, vil have
meget svært ved at fortsætte den
krisepolitiske kurs - ihvertfald
for et stykke tid!

I de kommende år, hvor rege-

ringsmagten meget vel kan skifte
nogle gange, er det i sig selv
ikke så vigtigt, hvem der aktuelt
formulerer krisepolitikken. I
stedet drejer det sig om at føre
kamp for egne krav og interesser
- vendt mod krisepolitikken!

Hvad vil vi med uddannelse?

Uddannelse er en kvalificering af arbejdskraften. Derfor er uddannelsespolitik et centralt felt både under kapitalismen og i et fremtidigt socialistisk samfund. En uddannelsespolitik i et socialistisk perspektiv må rettes mod at ophæve konsekvenserne af arbejdsdelingen og sikre arbejderklassen det højest mulige uddannelsesniveau gennem frihed og bredde i uddannelserne. Disse overordnede principper må tillige være retningen for de dagsaktuelle krav til uddannelsessystemet.

Kort tid efter uddannelseseksplosionen i 60'erne var det åbenlyst, at den statslige uddannelsesplanlægning sigtede mod en strammere regulering af hele uddannelsessystemet og produktionen af uddannet arbejdskraft. Med krisens gennemslag blev uddannelsessektoren et af de områder, der måtte holde for med omfattende nedskæringer - og siden har planlægningen mere og mere fået karakter af ressourcemæssige omfordelinger.

Kampen om uddannelserne er derfor uadskillelig fra en generel kamp mod krisepolitikken - de studerende er i opposition med et

styrkeforhold, som er klart i statens favør. Foruden dette styrkeforhold handler studenterbevægelsens defensiv også om en manglende uddannelsespolitisk strategi: hvorfor forsvarer vi i grunden status quo, når vi samtidig er imod uddannelserne, som de ser ud i dag? Og hvorfor vil vi bevare de længerevarende uddannelser fremfor korte videregående uddannelser? Sådanne spørgsmål er nødvendige at klare, hvis studenterbevægelsen skal kunne formulere alternativer til den igangværende udvikling.

Uddannelse og samfund.

Kvalificering af arbejdskraften er et centralt behov for ethvert kapitalistisk samfund (og vil forøvrigt også være det i 'den fremtidige socialisme - blot baseret på andre værdinormer). Uddannelsessystemets betydning hænger sammen med produktivkræfternes udvikling og den deraf opståede arbejdsdeling. Det er produktivkræfternes udvikling, der har frembragt uddannelser, forskning og videnskab - og som del af produktivkræfterne virker disse samtidig tilbage på produktivkræfternes videreudvikling.

Under kapitalismen er der sat snævre grænser for, hvilke produktivkræfter der kommer til udfoldelse. Derfor er uddannelsernes udformning og indhold primært i overensstemmelse med den kapitalistiske produktions og reproduktions behov. Men uddannelse er grundlæggende en uproduktiv omkostning for erhvervslivet, hvorfor det er i statens interesse at nedbringe de samlede udgifter til uddannelsessystemet. Staten har i takt med den økonomiske krise skærpet de politiske krav til uddannelserne i et forsøg på at få udbud (=kandidatproduktion) og efterspørgsel (=aktuelt stillingsudbud) til at passe sammen.

Målet for en socialistisk uddannelsespolitik er, at produktivkræfternes udvikling skal komme arbejderklassen til gode i form af en kvalitetsproduktion, som reelt dækker befolkningens behov og er baseret på hjemmemarkedet, et bredt medie- og kulturliv osv. Det er imidlertid ikke nok, at arbejderklassen får magt over uddannelsessystemet. Denne magt skal også bruges, således at det

kommer hele arbejderklassen - og dennes enkeltindivider - til gode. Derfor er de helt overordnede principper for udformningen af en socialistisk uddannelsespolitik: - at der sker en frigørelse fra arbejderklassens undertrykkelse såvel i som uden for produktionen; - at konsekvenserne af arbejdsdelingen (mellem intellektuelt og manuelt arbejde) ophæves.

Arbejdsdelingen må nedbrydes.

Den øgede samfundsmæssiggørelse af produktionen (opsplitning i stadig flere, indbyrdes afhængige brancher) giver gode betingelser for, at arbejderklassen kan samles i fælles solidarisk handling på tværs af fagskel, lønforskelle og uddannelsesniveau. Men samtidig er denne lagdeling inden for arbejderklassen grundlaget for, at borgerskabet kan splitte de enkelte lønarbejdergrupper. Arbejdet for at udjævne de modsætninger, der er skabt af arbejdsdelingen, er imidlertid ikke kun en nødvendighed for at styrke den fælles kamp mod det kapitalistiske samfund. Også når socialismen er en realitet, vil et opgør med arbejdsdelingen være en forudsætning for den videre udvikling i retning af kommunismen. Socialismen kan kun udfoldes, hvis der skabes betingelser for deltagelse fra alle samfundsgrupper i styringen og planlægningen af produktion og reproduktion. En fri adgang til uddannelse på højt niveau er derfor grundlaget for, at alle i samfundet kan øve indflydelse på udviklingen - for et reelt socialistisk demokrati!

Ingen tror naturligvis på, at

arbejdsdelingen kan nedbrydes under de nuværende samfundsforhold. Men et opgør med arbejdsdelingen må indgå som en retning for kampen under kapitalismen – uanset at arbejderklassen står klart i defensiven også i forhold til dette spørgsmål. I dag er dét, der først og fremmest kan modvirke modsætningerne, en hævelse af arbejderklassens relativt høje uddannelsesniveau.

Et højere uddannelsesniveau bredt i arbejderklassen er ikke alene forudsætningen for at udjævne modsætningerne mellem forskellige arbejdergrupper og for demokratiet under socialismen. Helt kortsigtet og mere jordnært har den arbejderklasse, som er nødt til at sælge sin arbejdskraft, åbenlyse interesser i at stille kvalitetsmæssige krav til kvalificeringen.

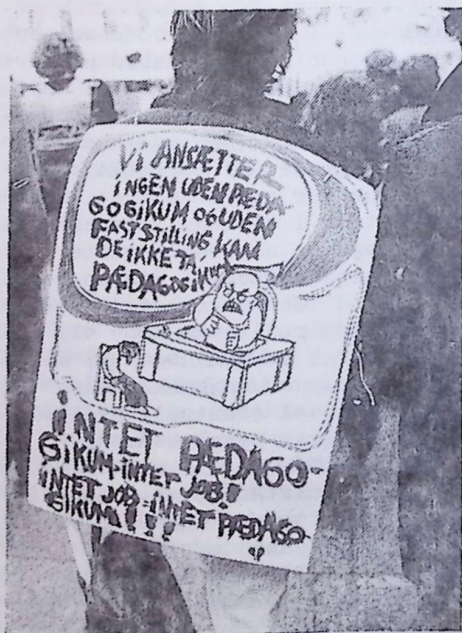
Af disse grunde er et generelt højt uddannelsesniveau centralt i KAPs uddannelsespolitik – uagtet at den krisepolitiske uddannelsesplanlægning har medført, at kampen aktuelt drejer sig om et **forsvar** mod overgrebene på de uddannelsesmuligheder, arbejderklassen opnåede i 60'ernes højkonjunktur.

Når nogle udelukkes fra videregående uddannelse...

På trods af ekspansionen i 60'erne blev videregående uddannelse aldrig en reel mulighed for hele arbejderklassen, blandt andet på grund af uddannelsesstøtteforholdene. Godt nok blev der i en periode åbnet op for, at en meget stor del af arbejderklassen kunne uddanne sig – men det stadig lige umulige støttesystem og indførel-

sen af adgangsbegrænsningen i 1977 har været en afgørende barriere, som cementerer nogle gruppers uddannelsesmæssige placering. Selv om hovedparten af de uddannelsessøgende i dag kommer fra arbejderklassen, er der stadig tale om en skæv social rekruttering til uddannelsessystemet – og denne er tilmed blevet øget gennem de senere års krisepolitik (dårligere studievilkår, beskæftigelsessituationen, reallønsudhulinger m.m.).

Konsekvensen er, at flere fra de uddannelsesmæssigt og økonomisk dårligt stillede lag i arbejderklassen – og flere kvinder – opgiver at tage en højere uddannelse.

Politiske beskæftigelsesprognoser har været argumentet for afviklingen af pædagogikum – uden reelle alternativer!

Adgangsbegrænsningen må erstattes af en fri adgang, som ikke bestemmes af den profitstyrede beskæftigelsessituation! Et virkeligt frit uddannelsesvalg eksisterer dog først, når uddannelsesstøtten er forbedret væsentligt, hvilket sætter kravet om en egentlig uddannelsesløn i relief. Men lykkes det at gennembryde den kapitalistiske logik om en snæver sammenhæng mellem uddannelse og udviklingen i de profitable erhverv, er der taget et stort skridt for en anderledes brug af uddannelsessystemet.

Uddannelserne skal være indsigtsgivende!

Studerterbevægelsen har historisk været i opposition til hele det borgerlige uddannelsessystem.

Kritikken har været rettet imod de traditionelle og opsplittede fagdiscipliner, det 'værdifri' og positivistiske videnskabssyn, de stadig tydeligere tendenser til instrumentalisering af uddannelserne og meget andet. Det grundlæggende er, at kravene til uddannelsernes indhold og form på langt sigt skaber de bedst mulige betingelser for arbejderklassens kamp.

Uddannelserne må give indsigt i de væsentligste samfundsforhold (f.eks. de videnskabelige og teknologiske mekanismer), der ligger til grund for produktionen i det højtudviklede statsmonopolkapitalistiske samfund - også hvad angår produktionens organisering og dennes indflydelse på produktivkræfternes udvikling. Denne forståelse af begrebet samfundsrelevans i uddannelsessystemet er nødvendig både med hensyn til mu-

lighederne for at formulere alternativer til samfundets udviklingsretning og for en kvalificering, der gør det muligt for arbejderklassen at overtage de vigtigste funktioner ved den socialistiske magtovertagelse.

Forudsætningen for, at uddannelserne kan give denne indsigt, er:

- at der er tilstrækkelig **sammenhængende studietid** til, at stoffet kan tilegnes grundigt, kritisk og i forhold til den samfundsmæssige anvendelse af faget;
- at der benyttes **undervisningsformer**, der skaber grundlag for et sådant arbejde - herunder projekt- og gruppearbejde, tværfaglighed, praktik m.m.;
- at undervisningen hele tiden er i trit med den nyeste udvikling, hvorfor uddannelse og forskning skal knyttes tæt sammen;
- at der findes **metodefrihed** inden for forskning og undervisning, så der sikres de bredest mulige rammer for valget af emneområder og videnskabelig metode;
- at de studerende, færdiguddannede og andre dele af befolkningen kan deltage aktivt i diskussionerne (kampen) om studiernes form, indhold og fremtidige erhvervsfunktion.

I dag kan disse krav bedst sikres ved at forsvare bredden i de nuværende uddannelser. Derfor er kampen om uddannelsernes indhold og udformning helt central, hvis uddannelsessystemet skal være et middel i arbejderklassens kamp for socialisme. Endvidere må det være muligt at vende tilbage til uddannelsessystemet. Det er derfor afgørende, at der etableres et udbygget efter- og videreuddannelsesstilbud, hvor der

gennem brede og indsigtsgivende uddannelsesstilbud kan sikres et højt uddannelsesniveau, der følger med samfundsudviklingen. Dette må ske uden løntab og med sikkerhed for at kunne vende tilbage til jobbet.

Mulighederne for kritisk studiearbejde (fagkritik) må fastholdes og udvides - fagkritik hører hjemme i studierne og ikke som en ekstern kvalificering uden for uddannelsessystemet. Man må dog nok erkende, at der er nogle debatter og kritiske projekter, som ikke kan rummes inden for de traditionelle uddannelsers rammer. Men løsningen er ikke, at den kritiske bevidsthed skal hentes ved siden af studieforløbet! Denne **dobbeltkvalificeringsstrategi**, som af og til foreslås af nogle i VS, er i realiteten udtryk for en opgiveness og accept af uddannelsernes igangværende udvikling (eller snarere afvikling). Dobbeltkvalificering kan desuden modvirke udviklingen af en politisk bevægelse blandt de studerende, fordi der er tale om en elitær form for samfundskritik - dels appellerer den kun til studerende, der allerede har en progressiv holdning, og dels betyder den pressede økonomi, at kun få 'har råd' til studietidsforlængende aktiviteter.

KAP mener derfor, at mulighederne for kritiske studieaktiviteter skal ses i sammenhæng med en kamp for brede og frie rammer i uddannelserne. Kravet om metodefrihed retter sig mod den indholdsmæssige side af disse rammer, men er samtidig et forsvar for de demokratiske rettigheder i uddannelsessystemet. Metodefriheden handler mere præcist om, at den enkelte ved behandlingen af et stof kan vurdere og kritisere dette udfra en selvstændig valgt metode - det vil sige at eksempelvis marxister har ret til at forske, undervise og studere med den marxistiske metode som grundlag. Herved adskiller metodefrihed sig ikke fra andre borgerlige demokratiske rettigheder, men også når det gælder uddannelse, er det netop arbejderklassen, der har interesse i at forsvare så demokratiske forhold som muligt. Arbejderklassen har også under socialismen interesse i et udvidet demokrati - det socialistiske samfund kan kun videreudvikles gennem en åben debat, hvor forskellige meninger konfronteres. I den studenterpolitiske kamp er kravet om metodefrihed således ikke alene centralt over for det borgerlige uddannelsessystem, men også strategisk i det socialistiske uddannelsessystem.

Uddannelsesplanlægning og krisepolitik.

Den statslige uddannelsespolitik forsøger at styre kandidatproduktion, kvalifikationer og de økonomiske ressourcer, der bruges i uddannelsessystemet. Denne styring er blevet stadig mere detaljeret og udgør et effektivt middel til opfyldelse af krisepolitikens krav om nedskæringer og omprioriteringer.

Den nuværende regering bygger videre på de intentioner, som blev formuleret af Socialdemokratiet i 70'erne. Som en bevægelse i opposition til staten må de studerende på længere sigt gøre op med den statslige uddannelsespolitik og dennes krav om styring og effektivitet.

Den statslige politik på uddannelsesområdet har blokeret for såvel progressive som mere almene krav om ordentlige uddannelser og rimelige studievilkår. De studerende er derfor i et modsætningsforhold til staten - og har i øvrigt altid været det bortset fra en kort periode i slutningen af 60'erne, hvor både stat og studenterbevægelse havde interesser i at vælte det gamle professorvalde.

De grundlæggende holdninger, der danner baggrund for den aktuelle statslige uddannelsesplanlægning er formuleret af Socialdemokratiet - tydeligst med H-planen og U-90 fra henholdsvis 1974 og 1978. Den socialdemokratiske uddannelsespolitik sigtede i udgangspunktet mod at bringe uddannelsessystemet ind i nogle styrbare rammer - ikke mindst fordi den tilgangsekspllosion, der

fulgte med udvidelsen af de videregående uddannelser, medførte en studenterstrøm, hvis hovedretning var uddannelser, som staten ikke ønskede at prioritere. En styring af **kandidatproduktionen**, de færdiguddannedes **kvalifikationer** og de samlede **omkostninger**, der bruges i uddannelsessystemet, var og er stadig ideerne bag den statslige uddannelsesplanlægning.

Midlerne til at gennemføre disse intentioner har været:

- **adgangsbegrænsningen**, som bliver stadig mere detaljeret, idet der hele tiden indføres nye deloptagelsesområder;
- **budgetmodellen**, som lægger kvantitative normer (studietrinstilvækster = antal beståede eksamener) til grund for budgetteringen.

Styringsmidler som disse blev etableret for at få bedre kontrol over uddannelsessystemets udvik-

ling. Senere har de vist sig også at være effektive redskaber for den statslige nedskæringspolitik. Dét, der måske mest af alt har kendetegnet den socialdemokratiske offensiv inden for uddannelsessektoren, er derfor en stadig større sammenfletning af krise- og uddannelsespolitik.

Uddannelsessystemet skæres til benet som led i de generelle nedskæringer i den offentlige sektor - og det samme gælder andre områder, der retter sig mod arbejderklassens reproduktion: social- og sundhedsområderne. Sammenhængen mellem forringelserne i den offentlige service og uddannelsesnedskæringerne viser sig desuden ved, at kun de fag, hvor der aktuelt er gode beskæftigelsesmuligheder, undgår besparelser - eller kan påregne mindre rammeudvidelser. Med adgangsbe-grænsningens forankring i umiddelbare jobprognoser vil nedskæringer og øget arbejdsløshed i den offentlige sektor resultere i kraftigere tilgangsreduktioner for uddannelser, der primært retter sig mod offentlig ansættelse.

Trods dette har adgangsbegrænsningen ikke været tilstrækkelig som styringsmiddel - for mange studerende vælger fortsat uddannelse efter interesse, også selv om adgangskvotienten skal hæves gennem erhvervsarbejde. I erkendelse af, at søgningen til f.eks. tekniske og handelsorienterede uddannelser ikke er så stor, som staten kunne ønske sig, satses der nu på at præge vejledningen af kommende studerende. Øget propaganda for de uddannelser, man fra statslig side ønsker udbygget, er derfor baggrunden for de skærpede krav, Direktoratet for de Videregående Uddannel-

ser (DVU) stiller til vejledningen på uddannelsesinstitutionerne. Der er altså i realiteten tale om, at DVU ønsker at erstatte bred information og saglig oplysning med reklamefremstød for udvalgte uddannelser.

Indholdsstyring på erhvervslivets præmisser.

Den statslige uddannelsespolitik gennemføres med udgangspunkt i de behov, der formodes at eksistere i det private erhvervsliv. Tilpassede, stærkt specialiserede og kritikløse uddannelser er tilsyneladende målet for hovedtenden-sen i planlægningen - den tendens, der populært kritiseres som en tiltagende **erhvervsretning**.

Foruden den vægtning mellem uddannelsesområder, der er indeholdt i adgangsbegrænsningens **kvantitative** styring, imødekommer staten uddannelsesmæssige behov i erhvervslivet gennem mere detaljerede **kvalitative** krav til uddannelsernes indhold og struktur. Krav, som har været centrale planlægningsmål for den statslige uddannelsespolitik lige fra midten af 70'erne - men som først slår igennem for alvor i kraft af de nu fuldt etablerede styringsredskaber - primært adgangsbegrænsningen og budgetmodellen, som mere og mere udvikles med detaljstyring.

DVU formulerer kravene - f.eks. om hurtige omstillinger gennem nye uddannelsesbekendtgørelser - og uddannelsesinstitutionerne stiller sig velvilligt til rådighed for denne planlægning af frygt for kraftigere nedskæringer - eller sågar lukning af uddannelsen!

Den overordnede retning for den fremtidige statslige uddannelsespolitik er senest blevet lagt frem i den såkaldte Knud Larsen-handlingsplan fra 1985, der er udarbejdet af et ministerielt håndplukket udvalg med Berlinger-redaktøren som formand. Selv om handlingsplanen hurtigt blev udnævnt som det uddannelsespolitiske grundlag for regeringen, er dens konklusioner i hovedsagen en opslutning bag de ideer, der har domineret i den socialdemokratiske uddannelsespolitik:

- kortere uddannelser (underbygget af en 3-4 årig tidsbegrænsning i tildelingen af uddannelsesstøtte);
- opsplitning af uddannelserne i små moduler og forbedrede kombinationsmuligheder, så den enkeltes uddannelse kan sammensættes og styres ud fra de svingende behov på arbejdsmarkedet;
- opprioritering af især de tekniske uddannelser; i stedet nedprioriteres social- og sundhedsuddannelserne, humaniora samt nogle samfunds- og naturvidenskabelige fag - og der lægges op til, at det faglige indhold suppleres med erhvervsrettede moduler, hyppigst datalogi;
- flere centraliserede beslutningsprocesser og fortsat udhuling af institutionernes selvstyre.

Det er ikke mange nye tanker, der præsenteres i Knud Larsen-udvalgets handlingsplan. Planlægningens præmisser lægges helt åbent frem: Svaret på de langvarigt uddannedes beskæftigelsesproblemer er et snævert samspil mellem uddannelserne og det private arbejdsmarked. Erhvervsretningen er et nøglebegreb i uddan-

nelsesplanlægningen, - denne politik bruges offensivt af den nuværende regering og sløres ikke af ideologiske fraser som i den socialdemokratiske udgave.

På et enkelt område kan Larsen-planen dog få uoverskuelige konsekvenser, idet der peges på en ad-hoc-uddannelsesplanlægning udfra erhvervslivsinteresser. Udvalget foreslår at gradvise uddannelsesreformer skal afløse større og samlede ændringer i uddannelsessystemet. Ikke alene undgår man herved en overordnet stillingtagen til uddannelsessystemets udviklingsretning - det 'gradvise' består i forsøgsuddannelser, som planlægges i samarbejde med arbejdsmarkedsrepræsentanter og oprettes eller nedlægges efter de aktuelle behov. Her knaldes to af de berømte fluer med ét smæk: en yderligere udhuling af institutionernes ret til at bestemme deres faglige udvikling og et skridt nærmere et uddannelsessystem, der hele tiden kan tilpasses de mest flygtige behov for arbejdskraft.

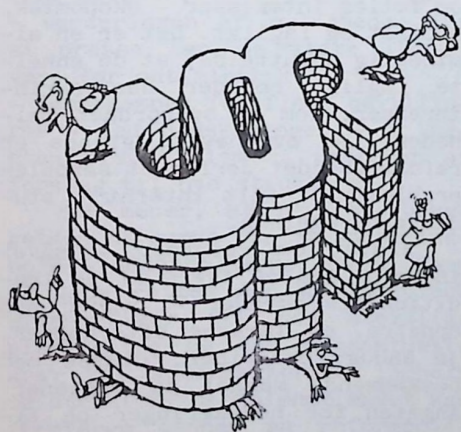
En konsekvens af sådanne forsøgsuddannelser, som oprettes ad-hoc, vil være, at etableringen af et samlet forsknings- og undervisningsmiljø bliver umuliggjort.

En anden konsekvens vil være, at de studerende presses ind i snævre niches, der hurtigt kan vise sig at være erhvervsmæssige blindgyder. Tilmed lægges der op til et uensartet uddannelsesniveau på landsplan, som sammen med de snævre kvalifikationer kan betyde, at 'forsøgskandidaterne' hovedsageligt bliver anvendelige for få virksomheder. Arbejdskraften vil dermed være mindre værd på grund af større afhængighed af

der må føres både i og uden for institutionernes parlamentariske organer.

Den nugældende styrelseslov bygger på et princip om deltagerdemokrati, det vil sige at beslutningskompetancen ligger hos de grupper, som faktisk berøres af beslutningerne. Konkret betyder det, at lærere, studenter og teknisk-administrativt personale er repræsenteret med henholdsvis 50, 25 og 25 % i rådsorganerne, der beskæftiger sig med de økonomiske, administrative og forskningsmæssige anliggender, mens lærere og studenter er ligeligt repræsenteret i studienævnene, som tager sig af undervisningens indhold og planlægning.

Men reelt er demokratiet i uddannelsessystemet blevet totalt udhulet. DVU har som tidligere nævnt den afgørende magt, når budgetter og optagelsestall fastlægges; tilmed sker placeringen af såvel nedskæringer som rammeudvidelser med så stor en detaljeringsgrad, at institutionernes muligheder for selv at tilrettelægge den faglige udvikling er blevet illusorisk.

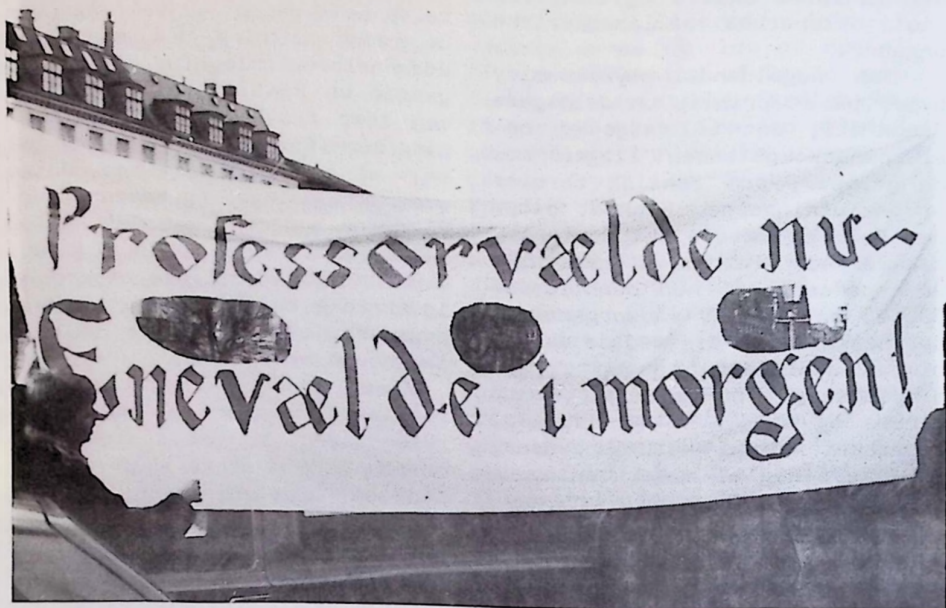

Styrelsesloven har i det store og hele dannet en velfungerende ramme omkring den statslige uddannelsesplanlægning, hvor DVU gennem en kombination af løfter men især trusler i vid udstrækning har fået institutionerne til selv at gennemføre de nødvendige omstruktureringer og besparelser. På denne baggrund kan det derfor umiddelbart være svært at se, hvorfor man yderligere ønsker at indskrænke demokratiet i styrelsesloven, sådan som der aktuelt lægges op til.

Selv om der sandsynligvis er reelle interesser i at ændre styrelsesloven, er det spørgsmålet, om man ikke snarere skal se kampen om styrelsesloven som en styrkeprøve mellem institutionerne og ministeriet – det faktum at styrelsesloven siden 1970 har været genstand for over 20 folketingsbehandlinger taler for sig selv. Det seneste ændringsforslag er forfattet af det såkaldte Wandel-udvalg, der består af 4 professorer og 1 lektor. Udvalget er håndplukket af Bertel Haarder blandt det mindretal på institutionerne, som er utilfreds med styrelsesloven.

Selv om de ændringer, udvalget foreslår er en tand værre end de tidligere set, følger forslaget samme retning som dets forgængere:

- udradering af deltagerdemokratiet (dvs. ikke kun fjernelse af teknisk-administrativt personale og studenterindflydelsen, men også udelukkelse af alle ikke-fastansatte)
- koncentration af magten på én gruppe, nemlig professorer/lektorer
- hierarkisering af beslutningsstrukturen og heraf følgende cen-

tralisering af beslutningerne - yderligere undergravning af institutionernes autonomi.

Det bemærkelsesværdige ved det seneste forslag (fra november 1985) er imidlertid ikke selve ændringerne, men derimod, at argumenterne for dem er udførlige og åbenlyst reaktionære.

REFORMPOLITIKKEN HAR altid været et element i det studenterpolitiske arbejde. Studieplansarbejde på fagene, kampen for indførelse af tværfagsordninger og hele arbejdet omkring oprettelsen af RUC er eksempler herpå. Nedskæringer koblet med ovenfra kommende krav om reformer har imidlertid sat store begrænsninger for de reformpolitiske muligheder. Det ugunstige styrkeforhold reducerer ofte reformarbejdet til forsøg på at afværge de værste konsekvenser

af den statslige uddannelsesplanlægning. Den udbredte del-og-hersk-politik slår ned i latente modsætninger blandt studenterne, som ofte er præget af en enkeltfaglig konservatisme.

Disse modsætninger bunder i den manglende reelle bevidsthed om fælles interesser - økonomisk, socialt og fagligt. Det er en almindelig opfattelse, at de enkelte faglige områder har særinteresser, som er overordnet helhedens. Af ovennævnte grunde er reformarbejdet derfor et særdeles problemfyldt felt internt i studenterbevægelsen.

Kravet om reformer - såvel indenfor som på tværs af de traditionelle områder - regner ned oppefra, og lærerne efterkommer, ja endog foregriber, disse med beskæmmende mangel på visioner: Angsten for nedskæringer og fy-

ringer har ikke ført til fælles praksis, men i stedet til en øget konkurrence om at imødekomme DVU's initiativer. På studenter-side har der været en tiltagende opgivenhed, som dels hænger sammen med lærergruppernes knæfald over for DVU og dels med den umulige beskæftigelsessituation for mange langvarige uddannelser.

Det humanistiske hovedområde har på mange områder været prøvekuld for den statslige planlægning, og studenterbevægelsens erfaringer med reformarbejde i en nedskærings-/omprioriteringstid stammer primært herfra. Udgangspunktet for studenterne var, at lærernes pludselige bevægelighed på grund af fyringstruslen måtte kunne udnyttes til at presse nogle positive ændringer igennem. Med fare for at blive firkantet skal problemerne her koges ned:

- arbejdet med reformerne er næsten udelukkende foregået i centrale styrende organer; udover at denne arbejds måde selvfølgelig er udemokratisk, har man forfejlet den væsentlige pointe, at uddannelsesændringer må tage udgangspunkt i de eksisterende faglige miljøer;
- vurderingen af muligheden for at presse lærerne viste sig at være for optimistisk;
- rammekampen for flere bevillinger - mod nedskæringer - er næsten blevet glemt i urskoven af forslag til nye strukturer.

KAP mener, at studenterbevægelsen må kæmpe for et andet indhold i uddannelserne. Denne kamp må både rettes mod at formulere alternativer til den statslige planlægning og mod dagsaktuelle krav til uddannelsernes indhold og struktur, der blandt andet kan fremføres gennem en reformpoli-

tisk praksis. Studenterbevægelsen må forholde sig til de indholdsmæssige problemer og konkret vurdere mulighederne i reformarbejdet, uanset at den statslige uddannelsesplanlægning sætter meget snævre grænser for, hvad der kan opnås her. Men med det aktuelle styrkeforhold og de stadig mere kompromisløse omstillingsdekreter vil udgangspunktet for reformarbejdet ofte være så uacceptabelt, at det eneste studenters politiske svar er at mobilisere bredest muligt på en afvisning af reformplanerne.

Samtidig er det nødvendigt, at studenterbevægelsen kollektivt opprioriterer nedskæringskampen. Aktiviteterne i forbindelse med budget '86 viste, at det faktisk var muligt at rejse en landsdækkende protest mod de aktuelle nedskærings- og omstruktureringstiltag. Disse kim må forsøges udviklet i den kommende periode, blandt andet gennem diskussioner hvor kampen mod den samlede statslige uddannelsesplanlægning perspektiveres af de indholdsmæssige krav, vi som studerende har til uddannelserne.

Selv om det ikke hidtil er lykkedes at få lærere og teknisk-administrativt personale på uddannelsesinstitutionerne til konsekvent at afvise nedskæringerne, må der fortsat arbejdes med at udvikle alliancer på et klart afvisningsgrundlag. Dette indebærer desuden, at de studerendes faglige organisationer søger samarbejde vendt mod nedskæringerne såvel med akademikerfagforeningerne som med det teknisk-administrative personales fagforeninger.

I den nuværende situation er det først og fremmest målet at fastholde og udvikle en bevægelse

mod nedskæringer og ødelæggende omstruktureringer. Derfor vil kontinuerede diskussioner og aktiviteter på uddannelsesstederne i sig selv være et resultat. Der kræves en omfattende mobilisering i studenterbevægelsen – selv for at opnå mindre sejre på det ud-

dannelsespolitiske område. I arbejdet med at udvikle aktiviteter må det derfor indgå som retning i diskussionerne, at forudsætningen for at ændre på uddannelsesplanlægningen er en solidarisk bevægelse på landsplan, der kan konfrontere den statslige politik.

Perspektiver i fagkritikken.

For at fagkritik kan kaldes socialistisk må det være en studiepraksis på arbejderklassens præmisser i bredeste forstand. Fagkritikken bruges dels indadtil som udgangspunkt for kampen om uddannelsernes indhold, dels udadtil i forhold til samarbejde med andre oppositionelle grupper.

Den marxistisk funderede fagkritik er i en alvorlig krise. Skal marxismen overleve på uddannelsesstederne, må studenterorganisationerne etablere rammer for tværgående, fagkritiske diskussioner.

Det, der traditionelt kaldes fagkritik, er socialistisk orienteret studiepraksis i bred forstand – dvs. alt lige fra debatter og projekter om uddannelsernes indhold og den senere funktion enten i eller uden for arbejdsmarkedet til en overordnet kritik af det kapitalistiske samfund. På denne måde er de fagkritiske diskussioner med til at afklare, hvad studenterbevægelsen vil med uddannelsessystemet – og dermed udstikke en retning for den aktuelle, defensive kamp om studiernes indhold.

Kritisk studiearbejde er desuden med til at udvikle en gene-

rel progressiv bevidsthed blandt de studerende, der har afgørende betydning for deres fremtidige politiske praksis. Dette gælder netop for akademikere, fordi bevidstheden – i højere grad end for andre lønarbejdere – er integreret del af den arbejdskraft, der sælges. Af denne grund vil akademikeres politiske aktiviteter i mange tilfælde være ensbetydende med at deltage i den ideologiske kamp.

Derfor mener KAP, at det fagkritiske arbejde er en væsentlig del af studenterpolitikken, fordi det kan være med til at præge studenterbevægelsen i en antika-

pitalistisk retning og dermed udvide perspektiverne i rammekampe, f.eks. mod nedskæringer og for bedre levevilkår.

Fagkritikkens aktuelle situation.

Fagkritik er altså en naturlig del af en socialistisk studenterpolitik - og opgaven med at styrke de spredte tilløb til en generel samfundskritisk debat må have høj prioritet for de progressive dele af studenterbevægelsen. For ser man på den fagkritik, der findes i dag, er så overordnede perspektiver som en kritik af den kapitalistiske produktionsmåde og en påpegning af mulige visionære alternativer meget fjerne. Snarere er der tale om fagligt indholdsmæssige diskussioner, der begrænser sig tilden konkrete politikudvikling og det parlamentariske arbejde med uddannelsesændringer. Sådanne diskussioner i tilknytning til reformpolitikken kan godt være udviklende - under alle omstændigheder er de nødvendige - men dag-til-dag-politikken vil som regel være taktisk præget, hvilket selvfølgelig sætter grænser for de grundlæggende spørgsmål, der burde tages op.

Fagkritikken er i krise - og særlig blandt de nyere studerende har få været i berøring med noget, der kan kaldes kritisk studiearbejde. Også det fagkritiske arbejde er påvirket af, at færre overhovedet beskæftiger sig med studenterpolitik. Økonomien under studiet betyder, at der sjældent er tid eller råd til større afvigelser fra det snævert eksamensrettede, og for mange studerende har beskæftigelsessituationen gjort meriterende faglige specia-

liseringer til et mere nærliggende valg end et kritisk studium.

Blandt de, der studerer og arbejder udfra et progressivt sigte, har der tillige været en tendens til **afpolitisering**. Der laves stadig en del projekter, som behandler de mest åbenlyse problemer ved samfundsudviklingen, men disse problemer forklares kun sjældent gennem en kritik af det kapitalistiske system - og det er "god tone" at sætte spørgsmålstejn ved den marxistiske teori - for ikke at sige forkaste den. Når marxismen således er kommet i modvind skyldes det blandt andet, at de erklærede socialistiske lande forlængst har kompromitteret socialismen, samtidig med at truslen om det økologiske sammenbrud eller den altødelæggende atomkrig i manges bevidsthed står som de centrale problemer for **alle** mennesker - uanset deres klassetilhørsforhold.

Afmatningen i studenterbevægelsen giver fagkritikken dårlige betingelser. I det følgende vil vi forsøge at uddybe de perspektiver, vi mener, der kan ligge i fagkritikken - vel vidende, at der med den dagsaktuelle situation på mange måder vil være tale om **udviklingsperspektiver** for en styrket fagkritik.

Fagkritik og marxisme.

Fagkritikkens mål må være at opstille et indholdsmæssigt bud på, hvordan forskning og produktion kan indrettes på arbejderklassens præmisser. Den ideologiske kamp mellem borgerskabets hovedstrømninger - en privat- og en statskapitalistisk - gør det stadig

Ikke alle udlægninger af Marx har noget med klassekamp at gøre!

mere påkrævet, at også marxister formulerer sig om samfundets udviklingsretning. En marxistisk fagkritik må kritisere højrebølgens apolitiske, pseudohumanistisk inspirerede tendenser, hvis "samfundskritik" ikke afdækker samfundets grundlæggende udbytningsforhold, men udmærket kan trives i pagt med en videreudvikling af kapitalismen. Skal fagkritikken have et revolutionært perspektiv må den derfor tage udgangspunkt i - og udvikle - den marxistiske videnskab og metode, idet dette er forudsætningen for at afsløre den skjulte udbytning og illusionen om det borgerlige demokrati.

Endelig har fagkritikken også et strategisk aspekt i kampen for socialismen. Når produktionsforholdene ændres med det socialistiske overgangssamfund vil der være brug for en række kvalifikationer, som kun i ringe grad udvikles i det nuværende uddannelsessystem. Det centrale er jo, at

socialismen udfoldes, og at der ikke sker et tilbagefald til kapitalistiske tilstande eller en dannelse af statskapitalisme som i Sovjet. For at reducere denne fare kræves både kvalificeret arbejdskraft, der kan erstatte borgerskabets topfolk, og også et generelt højt uddannelsesniveau, så befolkningen har reelle forudsætninger for at deltage i demokratiet.

Borgerlig og marxistisk videnskab.

For venstreorienterede må udgangspunktet være, at videnskaben bevidst skal bruges som middel i arbejderklassens kamp. Denne holdning er i modsætning til den borgerlige videnskab, der nok i ord hævder at være upartisk, men som i praksis - ved at afholde sig fra enhver fundamental kritik af det bestående - tager politisk stilling for kapitalismen.

Kritik af den positivistiske videnskabelige metode er stadig relevant, fordi positivismen i dag vinder frem på flere områder. Dette skyldes dels den generelle højredrejning, og dels at netop denne forskning favoriseres af den statslige uddannelsesplanlægning. Positivismen betragter videnskaben som værdifri - det ignoreres, at forskningen ikke kan undgå at tjene bestemte klasseinteresser. Det er f.eks. ikke ligegyldigt, om målsætningen for den nationaløkonomiske forskning er genopretning af betalingsbalancen eller en omfordeling af det samfundsmæssige produkt.

Socialister må kæmpe for, at forskningen udvikles på et dialektisk-materialistisk grundlag. Ifølge den dialektiske materialisme gælder det helt alment, at verden eksisterer materielt og hele tiden udvikler sig gennem modsætninger. Det væsentlige er derfor at få fat i de grundlæggende modsætninger, der styrer udviklingen.

En ny produktionsmåde udvikles som resultat af kampen mellem modsætninger i samfundet - og i dag er det modsætningen mellem arbejderklassen og borgerskabet, der er bestemmende i det kapitalistiske samfund.

Det er kun borgerskabet, der har interesser i en tæt sammenhæng mellem videnskab og profitabel produktion - på bekostning af brede samfundsbehov. Forskning med fokus på de menneskelige konsekvenser af teknologiudviklingen eller udvikling af et bredt kulturelt fællesskab er eksempler på behov, der kun kan tilgodeses gennem en konfrontation med den borgerlige videnskab og det kapitalistiske system. En stillingta-

gen for arbejderklassen forudsætter desuden, at man reelt forsøger at formidle videnskaben bredere. Så længe forskningen næsten udelukkende formidles til videnskabsinterne kredse kan den ikke bruges som middel i den politiske kamp - snarere tværtimod.

Begyndende fagkritiske diskussioner i studenterbevægelsen.

I studenterbevægelsen har der den senere tid været tilløb til at prioritere tema-diskussioner med et fagkritisk perspektiv. Både studentertræf og områdeseminarer er eksempler på tværgående rammer, som efterhånden kan give fagkritikken et tiltrængt løft. Det er derfor vigtigt fortsat at udvikle sådanne muligheder for at diskutere fagkritisk.

KAP mener, at fagkritikken i dag står så svagt, at indsatsen først og fremmest må rettes imod at sammenkæde de overordnede indholdsmæssige diskussioner med det daglige politiske arbejde - eksempelvis kampen mod bekendtgørelser og uddannelsesændringer.

Den fornyede diskussion i studenterbevægelsen om, hvordan de fagkritiske elementer kan få mere albuerum, viser de forskellige opfattelser af fagkritikkens perspektiver og strategiske placering.

Hos KOMM.S. spiller denne diskussion ingen større rolle på grund af deres antimonopolistiske strategi: KOMM.S. gør hovedmodsatningen under kapitalismen til en kamp mellem storfinansens på den ene side og den brede befolkning (fra Georg Poulsen til den langvarigt arbejdsløse bistandsklient) på den anden, hvorved

"god fagkritik" bliver alt dét, som vender sig mod monopolerne og den borgerlige regering.

VS begrundet fagkritikken i deres analyse af studenternes placering uden for de to hovedklasser, arbejderklasse og borgerskab. Efter denne opfattelse er de studerende i et modsætningsforhold til arbejderklassen, og det fagkritiske studiearbejde er forudsætningen for at udvikle en langsigtet alliance mellem "studerende" og "arbejdere", som er målet for det studenterpolitiske arbejde. I dette allianceperspektiv lægger VS særlig vægt på dét, der kaldes den **eksterne fagkritik** - det vil sige den udadvendte praksis og samarbejdet med fagbevægelsen og oppositionelle grupper. Faktisk hævdes det tillige, at perspektiverne i den **interne fagkritik** netop er at

finde i det udadvendte arbejde, fordi denne praksis (alene?) giver baggrunden for, at studerende kan stille krav til studieindholdet og forstå akademikernes rolle i samfundet.

I KAP mener vi, at denne påståede modsætning mellem intern og ekstern fagkritik er kunstig. Tværtimod vil det studieinterne og det udadvendte kritiske arbejde oftest være hinandens forudsætning: Forbliver kritikken inden for uddannelsernes mure, uden at blive afprøvet i praksis, vil den forfalde til perspektivløs teoretisering - men samtidig er netop opgøret med og kritikken af den borgerlige videnskabsopfattelse nødvendig for at handle fagkritisk udadtil og for en progressiv praksis i den senere erhvervsfunktion.

■ ■ ■

Mennesket kan ikke leve af brød alene ...men det hjælper.

Det er et velkendt faktum, at de studerendes levevilkår er elendige! Fra statslig side bruges uddannelsesstøtten som styringsmiddel, hvor de unge presses ind i kortere og mere erhvervsrettede uddannelsesforløb. En af konsekvenserne af støttesystemets utilstrækkelighed er en skæv social rekruttering til uddannelserne.

Studenterbevægelsens langsigtetede krav må være en egentlig uddannelsesløb, men med det nuværende styrkeforhold må der aktuelt kæmpes for forbedringer på delområder.

Myten om at studerende nok kan stå de drøje studieår igennem,

fordi "det tabte hentes ind i form af vellønnet job bagefter",

er ved at være udryddet. Alle kender til de trange studievilkår - og den alt andet end lyse beskæftigelsessituation. Det er derfor ikke andet end benhård nedskæringspolitik, når uddannelsen fra statslig side alligevel betragtes som en privat investering - på trods af samfundets åbenlyse interesse i et højt uddannelsesniveau.

Der vil også fremover være et stort og stadigt stigende behov for en veluddannet arbejdskraft, der kan betjene de nyeste produktionsmidler og indgå i det stadig mere komplicerede højkapitalistiske samfund.

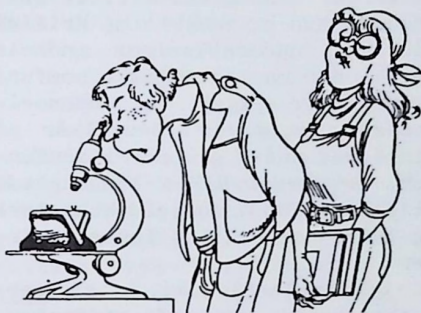
Mens videregående uddannelse tidligere var forbeholdt borgerskabet, betød den kraftige udbygning af uddannelsessystemet i 60'erne, at den klasse-mæssige sammensætning af de studerende ændredes. I dag må vi konstatere, at hovedparten af de studerende kommer fra arbejderklassen - godt nok den bedre stillede del - , og langt de fleste ender også her efter uddannelsen. Der er dog stadig tale om en skæv social rekruttering til uddannelserne, en skævhed som øges yderligere i takt med den samlede krise- og uddannelsespolitik.

Støttesystemet har spillet fallit:

- ingen kan klare sig for de 20.000 kr., der tildeles i stipendier fra Statens Uddannelsesstøtte (S.U.) til studerende, som samtidig overholder de stramme normerede studietider.

- mange har ikke råd til at modtage stipendier, fordi S.U. har fastsat en øvre grænse for det supplerende erhvervsarbejde, der gør, at mange dropper helt ud af støttesystemet.

- stadig færre tør tage de statskautionerede, rentetunge banklån på grund af den helt uoverskuelige gæld, der oparbejdes i løbet af studietiden. For de mange, der allerede har en stor gæld, er situationen håbløs, og sporene skræmmer.

Kombinationen af et dårligt støttesystem, faldende reallønninger, stor studiegæld og udbredt arbejdsløshed bevirker, at en stadig større del af akademikerne ikke vil mærke nogen økonomisk lettelse mange år efter endt uddannelse.

Alt sammen med den konsekvens, at de studerende - og mange yngre akademikere - i en lang årrække er afskåret fra en stor del af det livsmønster og de materielle goder, der er fulgt med ændrede sociale normer i samfundet som sådan. Det viser sig blandt andet ved, at studerende typisk er lejere i saneringsmodne ejendomme, ligesom beslutningen om at få børn ofte træffes i en relativ sen alder. Samtidig med at mængden af erhvervsarbejde, som de studerende er nødt til at tage, er uforholdsmæssig stor, hvilket er en direkte årsag til de lange studietider.

Uddannelsesløn - et perspektivkrav.

De studerendes arbejde skal primært bruges til at tage en uddannelse. Fra et kommunistisk synspunkt er det derudover vigtigt, at der er tid og råd til, at studerende kan forholde sig kritisk både til uddannelsernes indhold og til det kapitalistiske samfund i det hele taget. En uddannelsesløn, der giver levevilkår på linje med andre grupper i samfundet, er derfor KAP's langsigtede alternativ til socialdemokraters og andre borgerliges lappeløsnin-ger.

Uddannelseslønnen er et perspektivkrav, og med studenterbevægelsens aktuelle styrke er det endog meget svært at se, hvordan kravet kan kæmpes igennem. I lyset af den generelle krisepolitiske offensiv og den nugældende S.U.-lov er uddannelsesløn her og nu et overbudskrav! Men præmisserne for dette er, at spørgsmålet ses isoleret fra den samlede økonomiske politik. Det glemmes helt, hvilke samfundsmæssige præmisser den nuværende ordning bygger på, og dermed hvad den samfundsekonomisk koster - udover de konkrete bevillinger på finansloven.

Med den økonomiske krise og den kraftige stigning i arbejdsløsheden er der sket væsentlige ændringer i økonomien, ikke mindst den øgede ungdomsarbejdsløshed får direkte betydning for de studerendes erhvervsarbejde.

Det betyder i første omgang, at det bliver næsten umuligt for uddannelsessøgende at få erhvervsarbejde, og dermed at

grundlaget for manges økonomi under uddannelsen smuldrer bort. Derpå tvinger det til nogle overvejelser over sammenhængen imellem ungdomsarbejdsløsheden og de studerendes erhvervsarbejde - overvejelser som ikke havde stor betydning før krisen, hvor der i perioder direkte var mangel på arbejdskraft.

Det rejser spørgsmålet om det samfundsmæssigt fornuftige i, at én gruppe unge - de uddannelsessøgende - har dobbeltarbejde (uddannelse og erhvervsarbejde), mens en anden stor gruppe er arbejdsløse. En nærliggende løsning er at bruge en del af arbejdsløshedsunderstøttelsen til en uddannelsesløn, f.eks. svarende til fuldtidsdagpengesats, og lade de arbejdsløse overtage erhvervsarbejdet.

Det er imidlertid sådan, at en reel indsats imod ungdomsarbejdsløsheden - trods blot en beskeden merudgift, vil stride mod den kapitalistiske krisepolitik, og det vil derfor kræve en omfattende politisk mobilisering af arbejderklassen, ikke mindst i de unges organisationer og bevægelser. En kamp for uddannelsesløn i den nuværende krisesituation vil rette sig imod den kapitalistiske kriseøkonomi, og dermed i sig selv pege i retning af et andet samfundssystem - det socialistiske.

Uanset styrkeforholdsbetragtningerne er kravet om uddannelsesløn rigtigt. Det er derfor rimeligt at støtte en begrænsning af de studerendes erhvervsarbejde - forudsat at de sikres en reel løn under studiet -, så der kan frigøres nogle arbejdspladser. Uddannelsesløn bør ikke opfattes som et fjernt perspektiv, da det

faktisk er det eneste, som virkelig kan være med til at løse de uddannelsessøgendes problemer.

For at komme i en situation, hvor kravet om uddannelsesløn kan gennemføres, må der her og nu stilles krav om forbedringer på delområder af de studerendes samlede sociale og økonomiske vilkår. Der skal opstilles delkrav, som kan give reelle forbedringer nu; men krav som ikke vil være i modsætning til indførelse af uddannelsesløn på længere sigt, og som ikke indskrænker vilkårene på andre områder (f.eks. studiestramninger).

Delkrav i levevilkårskampen

Der er i dag ikke de store uenigheder i studenterbevægelsen om, at der skal arbejdes bredt - både blandt de studerende og i offentligheden - med konkrete, mindre delkrav inden for levevilkårsområdet. Også når det gælder formuleringen af kravene, er der forholdsvis stor enighed:

- højere stipendier uden studiestramninger;
- rentefrie statslån istedet for de nuværende banklån;
- hævelse af egenindtægtsgrænsen, så flere får mulighed for at modtage S.U.;
- flere og bedre boliger i et prisniveau, som studerende kan betale.

Der kunne nævnes flere relevante delkrav, der - hvis de blev opfyldt - ville betyde reelle forbedringer, og som samtidigt kunne kæmpes igennem uden en konfrontation med den samlede krisepolitik. Det må hele tiden vurderes, på hvilke områder det er muligt at vinde bredere opbakning

bag de konkrete krav, uden at man forfalder til at tro, at studenterbevægelsens problemer kan løses gennem opstilling af de rigtige krav.

Netop i en situation med få kontante resultater er den største fare ved denne "delkravsstrategi" en indsnævring af det politiske perspektiv, som skal bære aktiviteterne på lidt længere sigt. Det må undgås, at der alene fokuseres på det enkelte, aktuelle krav, dels fordi det ofte hindrer en bredere politisk diskussion, og dels fordi arbejdet uden disse diskussioner kan ende i ren og skær "aktionisme" påhæftet illusioner om lette resultater via folkettinget. Vi er ikke modstandere af aktioner og udadvendt arbejde - tværtimod, men aktiviteter, hvor successen måles ved antallet af happenings, fører let til afmatning, hvis resultaterne udebliver.

KAP mener, at udadvendte aktioner/aktiviteter på levevilkårsområdet må understøttes af diskussioner, f.eks. om statens interesser og muligheden for at trænge igennem med konkrete krav, om studenterbevægelsens samlede krav til forbedring af levevilkårene, om levevilkårenes betydning for den kritiske studiepraksis og så videre., selv om forholdet mellem diskussion og aktion selvfølgelig ikke kan være det samme i alle faser af kampen.

I det følgende vil vi beskrive nogle delområder, som vi mener må være centrale elementer i det fremtidige levevilkårsarbejde.

Nye "reformer" af uddannelsesstøtten.

Den aktuelt vigtigste opgave er at udvikle en offensiv mod de ændringer af støttesystemet, som indgår i såvel regeringens som Socialdemokratiets forslag til ungdomspakke. Den seneste tid har åbent borgerlige og socialdemokratiske politikere arbejdet med forslag til ændringer af uddannelsesstøtten. Er denne pludselige interesse for de studerendes levevilkår udtryk for en accept af den eksisterende SU-lovs utilstrækkelighed?

Selv om der muligvis vil blive lappet lidt på de mest åbenlyse mangler og katastrofer, er svaret nej! Hverken Socialdemokratiets eller regeringspartiernes hensigtserklæringer om at forbedre de uddannelsessøgendes levevilkår kan skjule, at formålet i virkeligheden er et andet. Ønsket om, at SU'en - i endnu højere grad end hidtil - skal effektivisere styringen i uddannelsessystemet, er en væsentlig brik i deres overvejelser.

Fra regeringens side lægges der op til en harmonisering af de offentlige ydelser på ungdomsområdet. Det skal ikke kunne "betale sig" at vælge at være arbejdsløs fremfor at deltage i konkurrencen om en plads i uddannelsessystemet. Et udvalg bestående af folk fra arbejds-, social-, undervisnings- og finansministeriet har arbejdet med et forslag om at skære ned på de unges dagpenge og overføre pengene til en forbedring af uddannelsesstøtten. Et sådant tiltag vil dog ikke kunne financiere en forhøjelse af studiestøtten, fordi der er langt flere uddannelsessøgende end ungdomsarbejdsløse. Da regeringen næppe overrasker og foreslår en ordning, hvor det offentlige skal

betale væsentligt mere, må det forventes, at prisen for en højere S.U. bliver en indskrænkning af støtten til en kortere årrække.

Mens vi indtil videre må vente på et konkret udspil fra undervisningsminister Bertel Haarder, har Socialdemokratiet allerede fremsat deres forslag til "reform". Efter dette forslag skal alle uddannelsessøgende kunne opnå en såkaldt "uddannelsesløn" på op til 60.000 kr årligt - heraf tildeles maksimalt 26.000 kr som stipendium, men kun i de første to studieår! Resten, op til de 60.000 kr, og efter to års studietid hele beløbet, udgøres af en "forskuDSLøn", der inflationsreguleres og skal tilbagebetales efter endt uddannelse. Altså i virkeligheden et lån!

Der er flere bemærkelsesværdige lighedspunkter mellem regeringens harmoniseringstanker og Socialdemokratiets forslag om "uddannelsesløn". I begge tilfælde lægges der stor vægt på, at en

Fra den socialdemokratiske pjece om 'uddannelsesløn'.

ny ordning ikke må koste staten flere penge, den skal være "finanspolitisk neutral". Også det socialdemokratiske forslag lægger op til omfordelinger, idet et forhøjet to-årigt stipendium vil være en reel forbedring for studerende i korte uddannelsesforløb - betalt ved en kraftig forringelse af støtten til studerende på de længerevarende uddannelser, som kan se frem til 6-8 års studietid baseret på lån. Meget tyder på, at regeringen vil foreslå en lignende afkortning af støtteperioden.

Der kan altså forventes en øget sammenkædning af støttepolitikken og den generelle uddannelsespolitik. En stramning af SU-lovgivningen, hvor støtteperioden begrænses, vil gøre uddannelsesstøtten til et effektivt styringsinstrument, da det umiddelbare incitament til at vælge kortere, ofte mere erhvervsrettede uddannelser styrkes. På de lange uddannelser bliver de studerende yderligere presset på økonomien, og en mere disciplineret studieaktivitet, hvor der kæmpes om adgangen til de erhvervsrettede uddannelseselementer, kan meget vel blive resultatet.

Studerterbevægelsen må arbejde på at fastslå, at hverken regeringens eller Socialdemokratiets forslag rummer reelle forbedringer for flertallet af de uddannelsessøgende. Man må aldrig acceptere en "SU-reform", der skaber større ulighed blandt de uddannelsessøgende, ligesom forbedringer, der finansieres af forringelser for andre ungdomsgrupper, må afvises. En sådan omfordelingspolitik er splittende og giver dårligere betingelser for alliancer vendt mod krisepo-

litikken.

For en højere egenindtægtsgrænse.

De studerendes erhvervsarbejde skal ikke forsvares! Men så længe uddannelsesstøtten er utilstrækkelig, bliver indtægter fra erhvervsarbejde en nødvendig del af eksistensgrundlaget. SU-lovens regler om, at man højst må tjene omkring 30.000 kr for at få det maksimale stipendium, tvinger de uddannelsessøgende til at leve med en næsten umulig økonomi. Nogle klarer sig med et ultrastramt budget i et par år, hvorpå de helt opgiver at benytte SU-systemet. Andre tager chancen og vælger den løsning, som lovgivningen lægger direkte op til: snyderi ved den årlige opgivelse af egenindtægten til Statens Uddannelsesstøtte. De, der dropper SU'en skal ved lønarbejde indtjene det samlede rådighedsbeløb (og stipendier svarer trods alt til ca. 2 måneders fuldtidsarbejde).

Konsekvensen er, at erhvervsarbejdet får et omfang, som er uforeneligt med en rimelig studieaktivitet. En højere egenindtægtsgrænse på f.eks. dagpengeniveau vil være en stor forbedring for langt de fleste. Kravet om højere egenindtægtsgrænse rummer også de langsigtede perspektiver ved, dels at flere studerende vil få råd til at være under SU-loven, og dermed også vil få en interesse i at stille yderligere krav til den, og dels at egenindtægtsgrænsen kan bruges til at angive niveauet for en kommende uddannelsesløn.

Social diskrimination

Hele det sociale system vrimler med regler, der udelukker studerende fra de rettigheder, som i øvrigt er gældende for alle. På trods af, at langt de fleste uddannelsessøgende eksisterer i kraft af lønarbejde, er de ikke berettiget til hverken arbejds-løshedsdagpenge eller bistandshjælp - ikke engang i sommerferien -. Der er intet socialt "sikkerhedsnet", hvis jobbet mistes. Løsningen på et mistet job er for de fleste at framelde sig studiet for at kunne få bistandshjælp. Dette valg bliver ofte definitivt, både fordi det fortsat er svært at finde et arbejde, og fordi man risikerer at skulle gennem en ny adgangsbegrænsningsrunde.

Et andet eksempel på diskrimination af studerende er, at de ikke får anerkendt den fulde ret til daginstitutionspladser. Et problem, der bliver stadigt mere påtrængende, fordi de lange studietider også medfører en højere gennemsnitsalder blandt studenterne. Studerende, der vælger at få børn, vil som regel få studietiden væsentligt forlænget - man

kan ikke passe børn og studere samtidigt!

Det vil blive en sej kamp, at få de studerende anerkendt som en ligeværdig social gruppe i samfundet. Alligevel mener KAP, at spørgsmålet er så væsentligt, at det fortløbende må indgå i såvel studenterbevægelsens interne diskussioner, som i offentlighedsarbejdet.

Efter flere års dødvande var sidste års arbejde mod de statsgaranterede banklån tegn på, at det fortsat er muligt at skabe bredere opslutning om aktiviteter på levevilkårsområdet. Det er vigtigt at fastholde den spirende aktivitet, både fordi de studerendes fælles interesser i bedre økonomiske og sociale vilkår er en nøgle til forståelsen af den faglige organisering, og fordi netop denne pressede situation udgør en væsentlig del af det materielle grundlag for bevægelsens krise.

Langt den overvejende del af studenterne er utilfredse med deres levevilkår, uden det har af født nogen omfattende mobilisering. Her har dels det elendige styrkeforhold spillet ind, da det har været svært at fastholde troen på, at kampen kunne give resultater, og dels har stadigt flere fundet individuelle løsninger (disciplineret læsning, erhvervsarbejde og lavt levestandardniveau).

Kampen for bedre levevilkår må føres på flere fronter. Udover krav om reelle økonomiske forbedringer frem mod en egentlig uddannelsesløn, må der stilles krav til boligpolitikken og om sociale rettigheder på lige fod med andre grupper.

Kampen mod imperialismen – for freden.

KAP ser fredskampen og den antiimperialistiske kamp som uadskillelige størrelser. Derfor er der kun perspektiv i fredsbevægelsen, hvis den vender sig mod begge imperialistiske supermagter. Fredsarbejdets hovedmodsatning drejer sig om opfattelsen af Sovjet – og fredsbevægelsen mister sin troværdighed, hvis disse uenigheder nedtones til fordel for apolitiske enhedsgrundlag.

Studerterorganisationerne skal koordinere det fredspolitiske arbejde på uddannelsesstederne, men med studenterbevægelsens nuværende styrke vil det være en forkert prioritering at udvikle en egentlig fredspolitisk platform.

De senere år har fredsbevægelserne udviklet sig til en vigtig modstrømning over for såvel konservative som socialdemokratiske regeringer i Vesteuropa. I Danmark har fredsbevægelserne haft stor betydning, særlig i starten af 80'erne – og dette gennemslag har, naturligt nok, skabt basis for fredspolitiske aktiviteter i studenterbevægelsen. Den konkrete baggrund for opsvinget i fredskampen var planerne om opstilling af amerikanske mellemdistancera-ketter – noget alle kunne være enige om at protestere mod, selv om perspektiverne var forskellige. Modsatninger i fredsarbejdet er altså ikke noget nyt. Men hvor skiller vandene i fredsbevægelsen, og hvad betyder det for studenterorganisationernes fredspolitiske arbejde?

Situationen op til raketop-

stillingen blev udnyttet af den DKP-organiserede del af fredsbevægelsen til en énsidig fokusering på USAs oprustning og NATOs atomare strategi. Der har siden tegnet sig to fløje i den vesteuropæiske fredsbevægelse:

- én der primært arbejder ud fra en forståelse af Sovjet som den defensive part i rustningskapløbet. Med udgangspunkt i at Sovjet grundlæggende er indstillet på fred rettes størstedelen af kritikken mod NATO i form af krav om énsidige nedrustningsskridt;
- og en anden fløj, der ønsker et opgør med begge supermagters, USAs og Sovjets, offensive imperialisme. I forlængelse heraf er det langsigtede perspektiv en opløsning af de to magters militærblokke, og de nødvendige skridt mod dette mål en gensidig nedrustning og kamp mod kriminalise-

ingen af den spirende statsuafhængige fredsbevægelse i Østeuropa.

Vi skal ikke her gøre rede for KAPs samlede freds- og forsvarspolitik, men kun nævne nogle centrale aspekter (de, der er interesserede i en mere udførlig argumentation henvises til den politiske udtalelse fra KAPs 6. landsmøde, KT nr. 8 -eller pjecen "Forsvar for fred").

Fredskampen er antiimperialistisk

For KAP er fredskampen og kampen mod imperialismen to sider af samme sag! Imperialismen og de to supermagters rivalisering om verdensherredømmet er de egentlige politiske drivkræfter bag oprustningen. Hverken det amerikanske eller det sovjetiske borgerskab vil kunne legitimere den stadige oprustning uden konstant at henvise til den anden parts aggressive fremfærd. Også de far-

ceagtige nedrustningsforhandlinger bidrager til denne legitimering: Mens traktaterne båndlægger oprustningen på nogle områder, kan udviklingen af andre våbentyper, der ikke er omfattet af aftalerne, intensiveres. Det farlige ved sådanne topmøder mellem supermagterne er, at de skaber illusioner om "oprigtig fredsvilje".

Fredskampen kræver demokratiske rettigheder

I KAP har vi ingen tillid til traktater underskrevet af supermagterne. ligesom vi ikke forventer, de af sig selv vil foretage et eneste reelt nedrustningsskridt uden et meget omfattende folkeligt pres. Men den væsentligste forudsætning for dette pres er, at der parallelt med fredskravene føres en kamp for udvidelse af de demokratiske rettigheder. Derfor er blandt andet

kravet om frihed til fredsarbejde centralt - både i Østeuropa, hvor ethvert forsøg på at protestere mod landenes egen oprustning bliver betragtet som en forbrydelse mod staten - og i Vesteuropa med det tyrkiske diktators forfølgelse af fredsaktivister, forbudet i Italien mod at propagandere for militærnægtelse og det vesttyske berufsverbot som grelle eksempler.

Fredskampen er solidarisk

KAP mener, at fredskampen må udvikles til en styrket solidari-

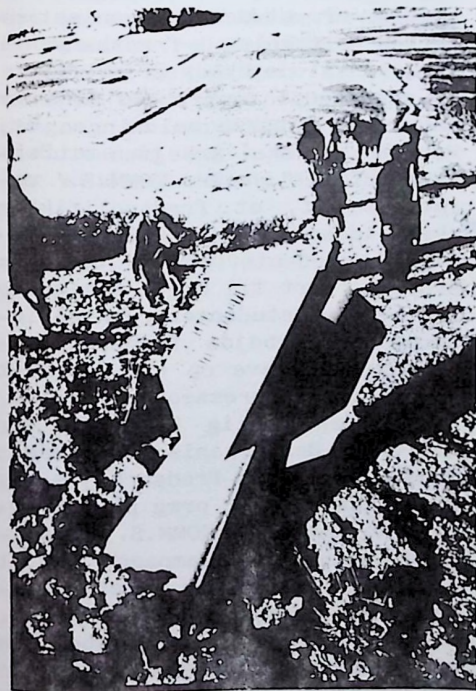
tet med befolkningerne i den 3. verden, der søger at frigøre sig fra amerikansk eller sovjetisk dominans. Solidariteten må konkret rettes til de lande, der aktuelt kæmper imod supermagternes åbenlyse indgriben i nationale indre anliggender. USA er offensiv i Mellemamerika, hvor der ydes kunstigt åndedræt til reaktionære regimer, ligesom de kontrarevolutionære i Nicaragua støttes økonomisk og militært. Sovjet på sin side har nu i 6 år ført krig i Afghanistan med metoder, der i uhyggelig grad vækker minder om Vietnam. Den langvarige krig, krigens målret-

Jørgen Jensen, DKPs landsmøde 13.10.85:

"Så længe det er muligt at få mennesker til at opfatte Sovjetunionens hjælp til Afghanistan som aggression, svækker det mulighederne for at udvikle kampen mod krigens kræfter.

Afghanske bønder undersøger en udetoneret sovjetisk bombe - et bevis for at krigen i høj grad føres mod civilbefolkningen.

tethed mod civilbefolkningen og Kabul-regeringens fortsatte afhængighed af ca. 100.000 sovjetiske soldater gør den afghanske modstand til en spydspids i kampen for fred. Enhver krænkelse af den nationale selvbestemmelsesret, og enhver imperialistisk aggression skal bekæmpes - uanset om det er USA eller Sovjet, der lægger navn til.

Langt de fleste uenigheder i fredsbevægelsen drejer sig om opfattelsen af Sovjet. Vi mener, at disse uenigheder er for grundlæggende til, at man kan krybe udenom. Derfor er KAP imod de fredsdemonstrationer, der afholdes på et politisk intetsigende grundlag, hvor de reelle modsætninger skjules. Når der ikke er nogen helt konkret anledning, som f.eks. opstillingen af raketterne, reduceres demonstrationer på "enhedssøgende" minimumsgrundlag til rene rituelle handlinger. Konsekvensen er, at de forskellige politiske holdninger ikke får lov at udvikles i en åben debat - fredskampen mister let ethvert antiimperialistisk perspektiv, og alle, selv de mest reaktionære, kan slutte op om udvandede paroler som "fred i verden" eller "stop for oprustning".

Fredskampen må være mere konkret og mindre naiv.

Hvis enheden skal sikres for enhver pris, vil fredsbevægelsen blive trukket i den forkerte retning - blandt andet fordi socialdemokratiske NATO-tilhængere, særlig i lande hvor partiet er i opposition, kan vinde indpas med en opportunistisk "fredspolitik". Og den politikløse "samarbejds-

ånd", der vægtes højt blandt DKPs fredsaktive, kan på lidt længere sigt betyde, at fredskampen smuldrer som politisk aktivitet.

Modsætningerne i fredsbevægelsen kan selvfølgelig genfindes i det fredsarbejde, der udføres af studerende. Alligevel er det dog utroligt sjældent, at de forskellige politiske opfattelser reelt diskuteres i studenterbevægelsen. Fredsarbejdet har traditionelt været lavt prioriteret i studenterorganisationerne, begrundet i studenterbevægelsens aktuelle trængte situation. En prioritering vi i KAP har været enige i. Men desværre har de fredsdiskussioner, der trods alt har fundet sted, været blottet for politik, fordi tovtækkerierne næsten udelukkende har drejet sig om denne prioritering: Hvor vigtig er studenterorganisationernes deltagelse i fredskampen i forhold til de byger af overgreb, de studerende rammes af? I denne debat har hverken holdningen om, "at der kun skal arbejdes studenterspecifikt", eller KOMM.S.' opfattelse af, at fredspolitikken skal placeres så centralt som muligt i studenterrådenes og DSFs arbejde, ført til nogen afklaring af, hvordan studenterorganisationerne kan arbejde fredspolitisk og samtidig leve op til ansvaret som faglig interesseorganisation.

Det er særlig KOMM.S., der har været den organiserende kraft i de studerendes fredsarbejde, og dette har sat sit præg på det politiske indhold. KOMM.S. prioriterer aktuelt en kampagne for et atomvåbenfrit Norden på et grundlag, der nærer illusionerne om, at supermagterne vil respektere traktatfæstede aftaler. Det er uenagtelig svært at se, hvad der

berettiger denne tillid. For i en skærpet situation vil USA sætte atomvåben på dansk jord, hvis det indgår i den samlede NATO-strategi, ligesom Sovjet vil forsøge at få sine atombevæbnede ubåde ud af Østersøen - uanset om der er underskrevet nok så mange traktater! Når KOMM.S. tilmed retter det konkrete arbejde mod at erklære uddannelsessteder, institutter og lignende for atomvåbenfrie bliver alvoren til en ren farce. Med disse "mini-zoner" forsvinder så at sige ethvert perspektiv - f.eks. et samlet europæisk nej til begge supermagters atomstrategi. Og det er utænkeligt, at et atomvåbenfrit institut giver nogensomhelst baggrund for at rejse en politisk diskussion blandt de studerende.

Perspektivet med fredsarbejdet inden for studenterbevægelsen er netop at rejse bredere diskussioner og bevidstgøre andre studerende om årsagerne til oprustningen, om supermagternes imperialisme og meget andet. Derfor bør studenterrådene og DSF fort-

sat skabe rammer for, at lokale fredsgrupper kan udveksle erfaringer og koordinere deres aktiviteter.

På længere sigt er det ønskeligt, at studenterorganisationerne får en mere afklaret holdning til freds- og internationale spørgsmål. Men som studenterbevægelsen ser ud i dag, mener vi det vil være en forkert prioritering at udvikle et fredspolitisk grundlag for bevægelsen.

KAP mener ikke, studenterorganisationerne kan tage selvstændige initiativer på fredsområdet uden et fredspolitisk grundlag. Dette gælder selv så "studentspecifikke" opgaver som indsamling af fredsprojekter eller krav til fredsforskning, for f.eks. vil uenigheden om Sovjets rolle også udmønte sig i forskellige opfattelser af, hvad der er et fredsprojekt, og hvad der er fredsforskning. Uanset hvilke initiativer, der peges på, kommer man uvægerligt til at tage stilling til de uenigheder, der findes i fredsbevægelserne.

Organisering af de studerende.

Studenterbevægelsens kamp er en del af den samlede samfundsmæssige kamp. Derfor må studenterorganisationerne også indgå aktivt i kampe, der ikke umiddelbart kan knyttes an til studenter-specifikke problemer. Krisen i bevægelsen nødvendiggør imidlertid en prioritering af kræfterne på de vigtigste områder.

Det er i dag vigtigere end nogensinde at styrke kollektive arbejdsformer, hvis bevidstheden om fælles interesser skal fastholdes. Ligeledes er det en forudsætning, at der gøres op med de udemokratiske arbejds- og beslutningsformer, som karakteriserer mange studenterråd.

Kampen for socialisme går gennem arbejderklasens kamp for egne interesser. Opfyldelsen af arbejderklassens krav vil være i modsætning til kapitalens interesser, og en stærk arbejderklasse, der kan kæmpe sine krav igennem, vil sætte borgerskabet i defensiven lige til det punkt, hvor opfyldelsen af kravene kræver et andet økonomisk system, socialisme.

Studenterrådene og Danske Studerendes Fællesråd (DSF) er de studerendes faglige organisationer, og de må - som andre organisationer - udvikles til aktive kamporganisationer.

Når de faglige organisationer - herunder også de studerendes organisationer - er et strategisk vigtigt led i kampen for socialismen, må det stille særlige krav til opbygningen af organisationen - krav, der gør den i

stand til at indgå aktivt i denne kamp.

Det er arbejderklassens reelle dispositionsret over produktionsmidlerne og ikke den formelle ejendomsret alene, der afgør, om et samfund er socialistisk eller ej, og kun gennem klassekampens fortsættelse under socialismen er det muligt at fastholde denne dispositionsret. Men for at klassekampen kan udfoldes, så der ikke etableres nye former for udbytning og undertrykkelse, er et udstrakt og reelt demokrati i det socialistiske samfund en absolut forudsætning. Ligeledes er det nødvendigt at have nogle rammer, hvorigennem demokratiet og indflydelsen kan udmøntes. Et åbent og aktivt demokrati opstår ikke bare af sig selv - men vil som alt andet i det socialistiske samfund bygge på de erfaringer, som arbejderklassen har på det

givne tidspunkt.

KAP mener ikke, at man kan skille mål og midler i kampen for socialisme. Hvem tror på, at det socialistiske samfund er alternativet til kapitalismen og dens kriser, hvis de, der propaganderer for socialismen, blot benytter de samme undertrykkelsesmetoder, som findes i det kapitalistiske, såkaldte demokrati?

Arbejderklassen må derfor i sine faglige organisationer allerede under kapitalismen etablere den størst mulige grad af reelt demokrati. En afgørende forudsætning for at skabe en handlekraftig, dynamisk organisering er, at alle medlemmer har den største grad af indsigt i organisationens arbejde, den størst mulige direkte indflydelse, at modsætninger formuleres åbent, så de dels bliver gennemskuelige, og dels kan tackles og være med til at udvikle organisationens politik som sådan, og at ingen presses til at lave 'undergravende' virksomhed for at komme til orde. Sker dette ikke, er der stor risiko for forpampring og etablering af en gruppe med egen magt og interesse i at beholde denne magt.

Set i strategisk lys finder KAP det afgørende, at arbejderklassens faglige organisationer er frie og uafhængige af såvel statsapparatet, økonomiske interesser som af partierne. Både i dag og under socialismen må arbejderklassen have sine egne kamporganisationer, der både kan udtrykke og kæmpe for de reelle krav, og under den socialistiske klassekamp ligeledes være en garant mod, at kapitalistiske former og strukturer igen vinder indpas. Man behøver blot at se til de østeuropæiske lande for at

se, hvor svagt arbejderklassen stilles, når dens organisationer er bundet op af stats- og partiapparatet.

Dette krav om uafhængighed betyder, at vi generelt er imod at en faglig organisation giver økonomisk støtte til partier eller andre organisationer, ligesom vi er imod kollektiv indmeldelse af organisationen i andre organisationer eller bevægelser. Samarbejdet med organisationer, bevægelser eller partier skal i stedet være om enkeltsager, samarbejde om en kampagne eller en demonstration, tilskud til en bestemt aktivitet etc. Dette er en sikring af, at den faglige organisation til stadighed er suveræn og beslutter sin egen politik. Hvis en fagforening f.eks. giver økonomisk støtte til et parti, uddelegerer organisationen reelt sine holdninger og beslutninger. Dette er dels udemokratisk set fra et medlemssynspunkt, og dels kan det være med til at hæmme en kontinuer, demokratisk debat.

Hvad er den faglige organisations opgaver.

Grundlaget for den faglige organisering er en gruppe, her konkret studenterne, med fælles økonomiske og politiske interesser. Det gælder såvel helt specifikke studenterinteresser (levevilkår og studieforhold), interesser i andre statslige politikområder (sundhedsvæsenet, skattepolitik m.m.), men det handler også om bredere samfundsmæssige spørgsmål (kvindepolitik, fredsarbejdet eller miljøspørgsmål).

Ideelt bør en faglig organisation kunne forholde sig til

kampe på alle livsområder, både på kort sigt idet dels den sammenflettede statslige politik gør, at kampe på delområder hurtigt eskalerer og bliver til konfrontationer med den samlede krisepolitik, og dels det samfundsmæssige styrkeforhold defineres af de samlede kampe. Og på langt sigt i forhold til kampen for socialismen.

KAP mener derfor ikke, at man principielt kan stille krav om, at en studenterorganisation kun skal arbejde med studenter-specifikke spørgsmål, da konsekvensen bliver en isolering af de studerendes kampe til skade for disse såvel som for den samlede samfundsmæssige kamp. Når dette argument ofte høres i studenterpolitiske diskussioner, er det oftest et bureaukratisk argument, som reelt er med til at forhindre en åben diskussion om et konkret arbejdsområde (f.eks. fredsarbejdet).

Vi mener, at de studerende som sådan skal have adgang til og kunne bruge organisationens faciliteter til de aktiviteter, som de deltager i, og at det optimale vil være om den faglige organisation kunne indgå i og reelt støtte disse.

Men ét er idealer - noget andet virkelighed!

I den nuværende situation, hvor der er få ressourcer til det faglige arbejde, og hvor det ene statslige tiltag gennemføres efter det andet, er der ikke kræfter til, at studenterorganisationerne kan arbejde med det hele.

Demokrati forpligter! En faglig organisering og dennes po-

litik bestemmes i kompetente forsamlinger, hvor alle holdninger kan mødes og brydes - disse beslutninger og prioriteringer er så forpligtende for alle i organisationen. Beslutter f.eks. en kongres, at der ikke er kræfter til at afklare og arbejde med en fredspolitik, så indgår organisationen ikke samlet og udadtil i fredspolitiske manifestationer; men derfor kan der jo godt være mange fredspolitisk aktive studenter, og de skal selvfølgelig kunne bruge det organisatoriske apparat på lige fod med andre aktive.

Demokrati i studenterorganisationerne.

Langt de fleste studenterråd fungerer i dag temmelig udemokratisk og det samme gælder DSF, da det består af studenterrådene.

Spørgsmålet er i dag, om studenterbevægelsen er ude af kurs...

Der er nok mange årsager til dette, og et par af dem skal an-

tydes i det følgende:

- studenternes **pressede sociale og økonomiske situation** giver ringe betingelser for brede og demokratiske diskussioner som grundlag for organisationernes beslutninger;

- **afpolitisering**: efter i 70'erne at have haft nogle gevaldige politiske slagsmål forskellige grupperinger imellem, har der været en tendens til at ville minimere disse, hvilket samtidig betyder, at mange modsætninger aldrig kommer frem til overfladen. Dette forstærkes naturligvis af den generelle højredrejning.

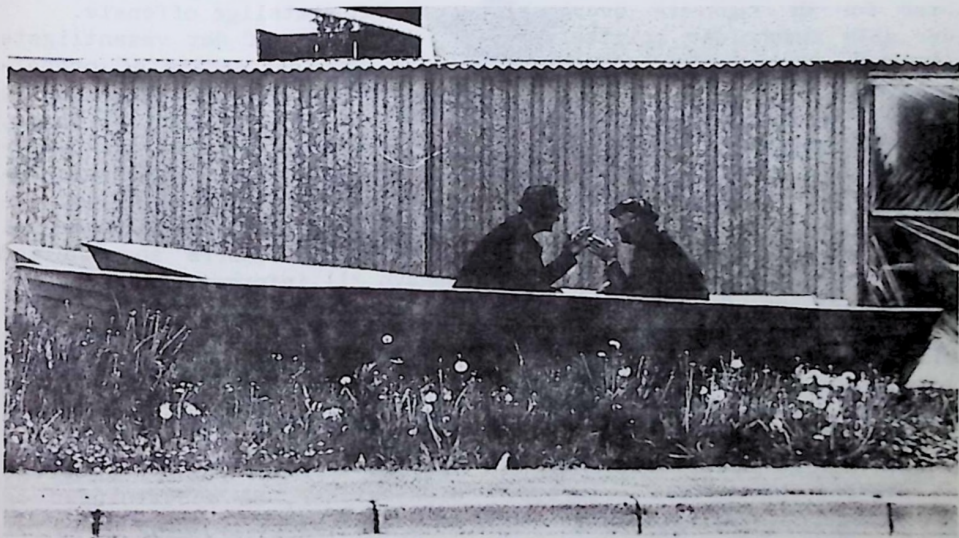
- **manglende forståelse af, hvad en faglig organisering er**. Hvis man ikke opfatter studenterrådene som faglige organisationer, der bredt skal varetage de studerendes interesser, bliver betydningen af demokratiet underordnet. Organisationen bliver isoleret fra den samfundsmæssige kamp, og

perspektivet i arbejdet reduceres til her-og-nu-forholden sig.

- manglende forståelse af, at **demokratiet** er en forudsætning for opbygningen af en stærk faglig organisering.

- en del studenterråd tenderer mod at blive **administrative institutioner** fremfor faglige organisationer, hvorfor vi ser en udvikling i retning af opretholdelsen af 'magten' i det organisatoriske og ofte løsrevne apparat, fremfor en mere langsigtet udvikling af den faglige organisation til en levende og aktiv ramme om studenternes kamp.

Alle disse elementer kommer til udtryk i, at beslutningsstrukturen bliver uoverskuelig, og at informationerne ikke spredes i tilstrækkelig grad til at danne grundlag for demokratiske diskussioner og beslutninger. Resultatet er ofte manglende politiske diskussioner og manglende

...eller er studenterbevægelsen simpelthen strandet?

kollektivitet i arbejdet. Det bliver stadigt sværere at bruge studenterrådene som den faglige organisation, der skaber rammerne om forskellige aktiviteter, og vi ser en række tendenser til, at aktive grupper vælger at arbejde selvstændigt uden for studenterrådsregi. Den traditionelle forklaring er, at disse grupper arbejder med ikke-studenterspecifikke emner, "som ikke prioriteres i organisationene" - men dette er ofte en skin-forklaring, der går uden om kerneproblemet: at mange studenterorganisationer er stagneret i passivitet og ikke magter, men snarere udmanøvrerer politiske diskussioner.

Hvordan styrkes den faglige organisation her og nu?

Den faglige bevidsthed blandt studenterne bør styrkes - både af hensyn til at stå stærkest muligt over for de konkrete overgreb, der alle indeholder splittelselementer, og af mere langsigtede hensyn.

Der bør sættes på at styrke kollektiviteten og solidariteten studenterne imellem, og det kan ske ved at planlægge kollektive forløb, diskussioner såvel som aktioner, udfra nogle klare og gennemdiskuterede prioriteringer. Om det er en forsvarskamp for styrelsesloven, banklånskampagne eller arbejde mod forringelser af uddannelserne er aktuelt måske endda mindre vigtigt end arbejdsformen.

KAP mener, det er nødvendigt, at studenterbevægelsen prioriterer kræfterne omkring enkelte arbejdsområder. Når vi snakker om prioriteringer, er det oplagt, at

en diskussion om eventuelle modsætninger mellem det lokale og det landsdækkende/centrale arbejde kan dukke op. Vi mener, at dette er en falsk modsætning, idet arbejdet på de forskellige niveauer understøtter hinanden og reelt er gensidige forudsætninger.

Naturligvis kan ikke alt lokalt arbejde umiddelbart kobles til landsdækkende aktiviteter; men langt den største del af det, man beskæftiger sig med rundt omkring, hænger sammen med problemer, der slår igennem på landsplan - det være sig såvel på levevilkårsområdet som på det uddannelsespolitiske område. For at undgå den splittelse, som den statslige del & hersk-politik lægger op til, er det netop vigtigt, at det overordnede perspektiv fastholdes - også i den lokale kamp. For kun med en styrket studenterbevægelse på landsplan vil det være muligt at stå op imod den statslige offensiv.

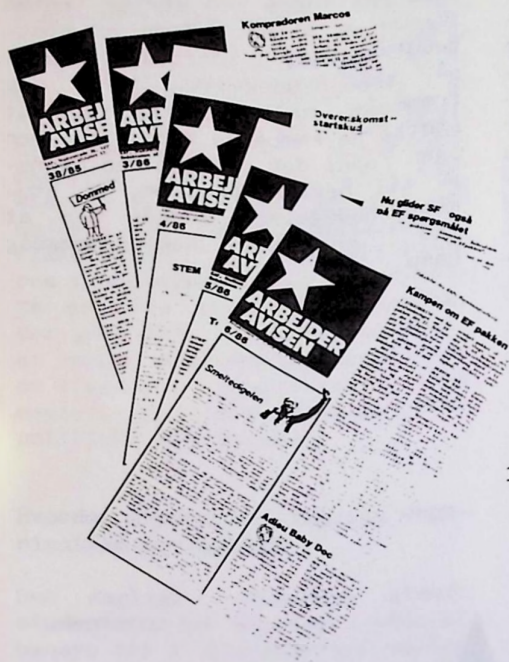
Men noget af det væsentligste er en **demokratisering af organisationerne**. Med demokratisering tænker vi ikke primært på lange, opslidende og løsrevne diskussioner om strukturen i studenterrådene, men på den praksis der udmøntes i det konkrete arbejde. Der må være større åbenhed med hensyn til informationer, diskussioner og beslutninger. Skal flere have mulighed for at indgå i rådernes arbejde, er det vigtigt, at alle tiktakkerierne og forsøgene på udmanøvrering af hinanden stoppes, og at alle i stedet er villige til at indgå i fælles diskussioner, så modsætninger og enigheder bliver synlige.

Konkrete såvel udad- som indadvendte arbejdsfelter skal styr-

kes, det vil sige der skal bruges flere kræfter på egentligt studenterpolitisk arbejde centralt i organisationerne og færre på bureaukratiske felter. Organisationerne bør blive mere smidige, således at man faktisk bliver i stand til at indgå i samarbejde med andre organisationer og bevægelser om konkrete kampe. Her er samarbejdet med andre uddannelsessøgendes og de færdiguddannedes organisationer især vigtigt.

Endelig må studenterorganisationerne indgå med støtte (enten økonomisk eller i form af støtteudtalelser) i forhold til kampe på arbejdsmarkedet. Først og fremmest selvfølgelig for at støtte de kæpende arbejdere, men også fordi det internt kan bidrage til bevidstheden om, at studenterbevægelsen indgår som et led i en større samfundsmæssig kamp.

ARBEJDERAVISEN er et politisk
ugeskrift for KAP. Bringer
kommentarer og analyser
af vigtige træk og
tendenser i
klassekampen.
Abonnement koster
100,- kr. for et år.
Skriv eller ring til
KAP, Studiestræde 24,2,
1455 København K. Tlf. 01 152133.

Foruden KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT og ARBEJDERAVISEN har Forlaget KT udgivet en række bøger og pjecer, hvoraf kan nævnes:

Benito Scocozza: Socialismen mellem utopi og virkelighed

Benito Scocozza: Marxismen og reformismen

Michael Kraft: Forsvar for fred

KAPs faglige Sekretariat: Faglig kamp i 80'erne

Svend Aage Madsen: Firsernes politiske økonomi.

Benito Scocozza: Sovjetkapitalismen

Du kan bestille ovennævnte bøger ved at skrive eller ringe til KAP.

